

ZARZĄDZENIE MINISTRA FINANSÓW

z dnia 10 lipca 1951 r.

w sprawie ramowego planu kont dla prowadzonych według zasad rozrachunku gospodarczego państwowych przedsiębiorstw handlu wewnętrznego na rok 1952.

Na podstawie § 1 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1950 r. w sprawie zakresu działania Ministra Finansów i zmiany zakresu działania Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 188) oraz na podstawie pkt 2 uchwały Nr 226 Prezydium Rządu z dnia 24 marca 1951 r. w sprawie usprawnienia systemu rachunkowości uspołeczniowanych przedsiębiorstw umożliwiającego pogłębienie rozrachunku gospodarczego i planowania kosztów własnych (Monitor Polski Nr A-28, poz. 360) zarządza się, co następuje:

§ 1. Wprowadza się na rok 1952 ramowy plan kont dla prowadzonych według zasad rozrachunku gospodar-

czego państwowych przedsiębiorstw handlu wewnętrznego, stanowiący załącznik Nr 1 do niniejszego zarządzenia.

§ 2. Zatwierdza się ogólne zasady funkcjonowania kont wymienionych w ramowym planie kont, o którym mowa w § 1, zawarte w załączniku Nr 2 do niniejszego zarządzenia.

§ 3. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1952 r.

Minister Finansów: w z. E. Droźniak

Załącznik Nr 1 do zarządzenia Ministra Finansów z dnia 10 lipca 1951 r. (poz. 931).

RAMOWY PLAN KONT DLA PAŃSTWOWYCH PRZEDSIĘBIORSTW HANDLU WEWNĘTRZNEGO

Rozdział I — Środki trwałe

- 001 — Środki trwałe
- 002 — Inwestycje w dzierżawionych środkach trwałych
- 003 — Umorzenie środków trwałych
- 004 — Likwidacja środków trwałych

Rozdział II — Inwestycje i remonty kapitalne

- 011 — Inwestycje rozpoczęte
- 012 — Materiały na inwestycje
- 013 — Zaliczki na inwestycje
- 014 — Inwestycje zakończone
- 015 — Remonty kapitalne
- 017 — Finansowanie inwestycji
- 020 — Rachunki bankowe środków na inwestycje i remonty kapitalne
- 024 — Fundusze na inwestycje i remonty kapitalne
- 026 — Kredyty na inwestycje i remonty kapitalne
- 028 — Dostawcy w zakresie inwestycji i remontów kapitalnych

Rozdział III — Fundusze własne

- 031 — Fundusz statutowy
- 032 — Finansowanie środków obrotowych

- 033 — Dotacje na pokrycie planowych strat
- 035 — Odprowadzenie nadwyżek środków obrotowych
- 036 — Przelewy części zysku przeznaczonych dla budżetu
- 037 — Przelewy części zysku na inwestycje
- 039 — Odpisy na fundusze specjalnego przeznaczenia

Rozdział IV — Środki pieniężne

- 041 — Kasa
- 042 — Czeki obce
- 043 — Rachunek operacyjny
- 044 — Akredytywy
- 045 — Inne rachunki bankowe
- 046 — Środki pieniężne w drodze
- 047 — Czeki limitowane

Rozdział V — Kredyty bankowe

- 051 — Kredyty normatywne
- 052 — Kredyty ponadnormatywne
- 053 — Kredyty inkasowe
- 054 — Inne kredyty
- 057 — Kredyty przeterminowane

Rozdział VI — Rozrachunki

- 061 — Należności w inkasie bankowym

- 062 — Odbiorcy za faktury pozainkasowe
- 063 — Odbiorcy za faktury nie zapłacone w terminie
- 065 — Dostawcy za faktury inkasowe
- 066 — Dostawcy za faktury pozainkasowe
- 067 — Dostawcy za faktury nie zapłacone w terminie
- 068 — Dostawy nie fakturowane
- 069 — Dostawcy za zaliczki
- 071 — Pracownicy za płace
- 072 — Pracownicy za płace nie podjęte
- 073 — Pracownicy za sumy do rozliczenia
- 074 — Inne należności i zobowiązania
- 075 — Roszczenia sporne
- 076 — Roszczenia z tytułu mank, ubytków i strat
- 077 — Odchylenia od cen ewidencyjnych, mank i ubytków
- 078 — Manka, ubytki i straty nie zawinione
- 079 — Kaucje otrzymane

Rozdział VII — Rozrachunki publiczno-prawne

- 081 — Rozrachunki z tytułu podatków, danin i opłat
- 082 — Rozrachunki z tytułu ubezpieczeń społecznych
- 083 — Rozrachunki z tytułu różnic budżetowych
- 084 — Rozrachunki z innych tytułów publiczno-prawnych

Rozdział VIII — Rozrachunki wewnętrzno-branżowe

- 091 — Rozrachunki z tytułu wydzielonych środków
- 092 — Rozrachunki bieżące
- 093 — Rozrachunki z samodzielnymi oddziałami przedsiębiorstwa
- 094 — Rozrachunki z tytułu różnic wyrównawczych
- 095 — Scentralizowane rozrachunki z budżetem

Rozdział IX — Fundusze specjalnego przeznaczenia

- 101 — Rozliczenie amortyzacji
- 102 — Fundusz zakładowy
- 104 — Fundusz popierania produkcji ubocznej
- 106 — Inne fundusze

Rozdział X — Rozliczenia międzyokresowe

- 111 — Nakłady przyszłych okresów
- 112 — Rezerwa na wydatki przyszłych okresów
- 113 — Dochody przyszłych okresów

Rozdział XI — Materiały

- 121 — Rozliczenie faktur i materiałów
- 123 — Materiały podstawowe
- 124 — Artykuły spożywcze w zakładach żywienia zbiorowego
- 125 — Materiały pomocnicze
- 126 — Paliwo
- 127 — Części zapasowe maszyn i urządzeń
- 128 — Przedmioty nietrawne
- 129 — Zużycie przedmiotów nietrawnych
- 131 — Materiały w przerobie
- 132 — Opakowania
- 133 — Pasze
- 134 — Odchylenia od cen ewidencyjnych artykułów spożywczych
- 135 — Odpadki
- 138 — Inwentarz żywy

Rozdział XII — Płace

- 141 — Płace podstawowe i dodatkowe

Rozdział XIII — Produkcja

- 151 — Produkcja podstawowa
- 152 — Półfabrykaty
- 153 — Produkcja pomocnicza
- 154 — Koszty bezpieczeństwa i higieny pracy
- 155 — Remonty bieżące
- 156 — Produkcja rolna
- 158 — Koszty wydziałowe
- 159 — Koszty ogólnozakładowe
- 161 — Braki
- 162 — Przeszoje
- 165 — Rozliczenie wykonanej produkcji przemysłowej
- 166 — Rozliczenie wykonanej produkcji rolnej
- 167 — Gospodarka działów pomocniczych

Rozdział XIV — Towary

- 171 — Rozliczenie faktur i towarów
- 173 — Towary w składnicach
- 174 — Towary w hurtowniach
- 175 — Towary w punktach skupu
- 176 — Wyroby gotowe w zakładach przemysłowych i rolnych
- 177 — Odchylenia od kosztów planowanych wyrobów gotowych
- 178 — Towary w składach sezonowych
- 179 — Towary w punktach sprzedaży detalicznej
- 182 — Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów
- 184 — Rezerwa na podatki obrotowy
- 185 — Koszty obciążające zapasy towarów
- 187 — Towary na przechowaniu u odbiorców
- 189 — Towary wysłane

Rozdział XV — Koszty handlowe

- 191 — Odsetki
- 192 — Eksploatacja opakowań
- 193 — Koszty punktów skupu
- 194 — Koszty składów sezonowych
- 195 — Koszty składnic i biur zbytu (sprzedaży)
- 196 — Koszty hurtowni
- 197 — Koszty punktów sprzedaży detalicznej
- 198 — Koszty zakładów żywienia zbiorowego
- 199 — Koszty zarządu

Rozdział XVI — Sprzedaż i przerzuty

- 201 — Sprzedaż detaliczna towarów
- 202 — Sprzedaż drobnohurtowa towarów
- 203 — Sprzedaż hurtowa towarów
- 204 — Sprzedaż usług
- 209 — Przerzuty

Rozdział XVII — Straty i zyski

- 211 — Narzuty na pokrycie kosztów wydzielonego zarządu
- 212 — Prowizje wewnętrzne
- 213 — Prowizje zewnętrzne
- 214 — Straty i zyski

Załącznik Nr 2 do zarządzenia Ministra Finansów z dnia 10 lipca 1951 r. (poz. 931).

OGÓLNE ZASADY FUNKCJONOWANIA KONT RAMOWEGO PLANU KONT DLA PRZEDSIĘBIORSTW HANDLU WEWNĘTRZNEGO

Rozdział I — Środki trwałe.

Rozdział I obejmuje następujące konta:

- 001 — Środki trwałe
- 002 — Inwestycje w dzierżawionych środkach trwałych,

- 003 — Umorzenie środków trwałych,
- 004 — Likwidacja środków trwałych.

Konta rozdziału I służą do księgowego ujęcia przydzielonych przedsiębiorstwu przez Państwo środków trwałych, niezbędnych do wykonania zadań planowych.

001 — Środki trwałe.

Konto 001 służy do ujęcia środków trwałych w ich wartości inwentarzowej. W bilansie wykazuje się środki trwałe w wartości netto, tzn. po potrąceniu umorzenia środków trwałych (księgowanego na koncie 003).

O zakwalifikowaniu poszczególnych przedmiotów majątkowych do środków trwałych decydują kryteria ustalone w obowiązujących przepisach.

Zwiększenie wartości środków trwałych może nastąpić w wyniku:

- 1) oddania do użytkowania własnych inwestycji zakończonych,
- 2) nieodpłatnego przejęcia obcych inwestycji we własnych środkach trwałych (wyzierżawionych),
- 3) nieodpłatnego przejęcia środków trwałych od innych przedsiębiorstw lub instytucji państwowych,
- 4) ujawnienia środków trwałych przy inwentaryzacji,
- 5) przeszacowania środków trwałych na zarządzenie władz,
- 6) przekwalifikowania przedmiotów nietrwałych na środki trwałe.

We wszystkich powyższych przypadkach przyrostem wartości obciąża się konto 001 na dobro konta funduszu statutowego 031.

W przypadku wymienionym w pkt 1 wartość zakończonej inwestycji przenosi się jednocześnie z konta 011 „Inwestycje rozpoczęte“ na konto 014 „Inwestycje zakończone“. W przypadkach wymienionych w pkt 2—6 zwiększeniu wartości środków trwałych towarzyszy zwiększenie umorzenia, które księgowane jest Wn 031 „Fundusz statutowy“, Ma 003 „Umorzenie środków trwałych“.

Zmniejszenie wartości środków trwałych może nastąpić na skutek:

- 1) nieodpłatnego przekazania środków trwałych,
- 2) sprzedaży środków trwałych (w przypadkach, w których obowiązujące przepisy na to zezwalają),
- 3) przeszacowania środków trwałych na zarządzenie władz,
- 4) przekwalifikowania środków trwałych na przedmioty nietrwałe,
- 5) likwidacji zużytych lub zniszczonych środków trwałych.

W przypadkach wymienionych w pkt 1, 3 i 4 zmniejszenie wartości inwentarzowych (Ma 001) oraz zmniejszenie umorzeń (Wn 003) księgowane jest w korespondencji z kontem 031 „Fundusz statutowy“.

W razie przeznaczenia środka trwałego do likwidacji przenosi się jego wartość inwentarzową (z konta 001) na umorzenie (z konta 003) na konto 004 „Likwidacja środków trwałych“.

002 — Inwestycje w dzierżawionych środkach trwałych.

Konto 002 służy do księgowania zarówno wartości inwentarzowej jak i umorzenia inwestycji dokonanych w dzierżawionych obcych środkach trwałych.

Wartością zakończonej inwestycji w dzierżawionych obcych środkach trwałych obciąża się konto 002 w korespondencji z kontem 031 „Fundusz statutowy“. Równoległe z tym zapisem obciąża się konto 014 „Inwestycje zakończone“ na dobro konta 011 „Inwestycje rozpoczęte“.

Umorzenie inwestycji w obcych środkach trwałych księguje się bezpośrednio na dobro konta 002 w korespondencji z kontem 031 „Fundusz statutowy“.

Po upływie terminu dzierżawy inwestycje wraz z umorzeniem przejmuje wydzierżawiający, przy czym odnośne zapisy przeprowadza się analogicznie do nieodpłatnego przekazania środków trwałych.

003 — Umorzenie środków trwałych.

Na dobro konta 003 księguje się umorzenie środków trwałych w korespondencji z kontem 031 „Fundusz statutowy“.

W ciężar konta 003 księgowana jest wartość zakończonych remontów kapitalnych do wysokości umorzeń remontowanych obiektów (Ma 031) oraz zmniejszenie wartości umorzeń związane ze zmniejszeniem wartości inwentarzowej środków trwałych. Saldo konta 003 uwidacznia się poza bilansem (patrz uwagi do konta 001).

004 — Likwidacja środków trwałych.

Konto 004 ujmuje księgowo przebieg likwidacji środków trwałych. Przeznaczenie środka trwałego do likwidacji powoduje przeniesienie jego wartości inwentarzowej z konta 001, a umorzenia z konta 003 na konto 004.

Na ciężar konta 004 księguje się koszty poniesione w związku z likwidacją, na dobro zaś — środki uzyskane z likwidacji. Ostateczny wynik likwidacji wpływa na zmniejszenie lub zwiększenie funduszu statutowego.

Środki uzyskane z likwidacji środków trwałych mogą być ewentualnie przeznaczone na cele specjalne o ile będzie to przewidziane w przepisach prawnych.

Rozdział II — Inwestycje i remonty kapitalne.

Konta rozdziału II służą do ujęcia wszystkich operacji związanych z inwestycjami i remontami kapitalnymi, jeżeli nie zostały one objęte odrębną księgowością inwestycyjną.

W rozdziale II występują następujące konta:

- 011 — Inwestycje rozpoczęte,
- 012 — Materiały na inwestycje,
- 013 — Zaliczki na inwestycje,
- 014 — Inwestycje zakończone,
- 015 — Remonty kapitalne,
- 017 — Finansowanie inwestycji,
- 020 — Rachunki bankowe środków na inwestycje i remonty kapitalne,
- 024 — Fundusze na inwestycje i remonty kapitalne,
- 026 — Kredyty na inwestycje i remonty kapitalne,
- 028 — Dostawy w zakresie inwestycji i remontów kapitalnych.

011 — Inwestycje rozpoczęte.

Konto 011 zbiera wszystkie nakłady dotyczące inwestycji rozpoczętych. W ciężar konta 011 księguje się:

- a) przy zakupach inwestycyjnych — faktury dostawców inwestycji (Ma 028),
- b) przy wykonywaniu inwestycji systemem zleconym — faktury wykonawców inwestycji (Ma 028),
- c) przy wykonywaniu inwestycji systemem gospodarczym:
 - zużycie materiałów zakupionych ze środków na inwestycje (Ma 012),
 - zużycie materiałów zakupionych ze środków eksploatacyjnych (Ma konta rozdziału XI),
 - płace i świadczenia wydzielonej brygady robotniczej (Ma 041),
 - ubezpieczenia społeczne (Ma 082),
 - usługi obce (Ma 028),
 - usługi wydziałów wytwórczych (Ma konta rozdziału XVI),
 - różne wydatki związane z inwestycjami (Ma 041).

Koszty inwestycji zakończonych podlegają przeniesieniu z konta 011 na konto 014 „Inwestycje zakończone“.

czony". Księgowaniu temu towarzyszy zapis Wn 001 „Środki trwałe”, Ma 031 „Fundusz statutowy”.

012 — Materiały na inwestycje.

Na koncie 012 prowadzi się księgową ewidencję materiałów zakupionych zgodnie z obowiązującymi przepisami ze środków na inwestycje. Materiały te winny być przechowywane odrębnie od materiałów zakupionych ze środków eksploatacyjnych.

Przychód tych materiałów księgowany jest w ciężar konta 012 w korespondencji z kontem 028 „Dostawcy w zakresie inwestycji i remontów kapitalnych”.

Wartość materiałów zużytych na cele inwestycyjne przenosi się na konto 011 „Inwestycje rozpoczęte”.

013 — Zaliczki na inwestycje.

W ciężar konta 013 księgowane są kwoty zaliczek wypłaconych wykonawcom inwestycji na podstawie obowiązujących przepisów (Ma 017, 020, 026).

Rozliczone zaliczki przenosi się na konto 028 „Dostawcy w zakresie inwestycji i remontów kapitalnych”.

014 — Inwestycje zakończone.

W ciężar konta 014 przenosi się z konta 011 „Inwestycje rozpoczęte” całkowity koszt inwestycji zakończonych.

Po zatwierdzeniu bilansu uznaje się konto 014 kwotą środków zużytych na zakończone inwestycje w ciężar konta 017 „Finansowanie inwestycji” lub 024 „Fundusze na inwestycje i remonty kapitalne”.

015 — Remonty kapitalne.

W ciężar konta 015 księguje się nakłady na remonty kapitalne. Zapis przeciwstawny dokonywany jest:

- a) przy zleconym systemie wykonywania remontów kapitalnych — na koncie 028 „Dostawcy w zakresie inwestycji i remontów kapitalnych”,
- b) przy wykonywaniu systemem gospodarczym na kontach:
 - 141 — Płace i świadczenia,
 - 082 — Rozrachunki z tytułu ubezpieczeń społecznych,
 - 028 — Dostawcy w zakresie inwestycji i remontów kapitalnych,
 - rozdziału XI — Materiały,
 - 041 — Kasa.

Po zatwierdzeniu bilansu wartość zakończonych remontów kapitalnych spisuje się w ciężar konta 024 „Fundusze na inwestycje i remonty kapitalne” do wysokości salda Ma tego konta, dotyczącego remontów kapitalnych. Jednocześnie księguje się wartość remontu kapitalnego do wysokości dotychczasowego umorzenia remontowanego środka trwałego: Wn 003 „Umorzenie środków trwałych”, Ma 031 „Fundusz statutowy”.

017 — Finansowanie inwestycji.

Konto 017 uznaje się za dokonane przez Bank Inwestycyjny wypłaty środków przeznaczonych na finansowanie inwestycji w ciężar kont: 013, 026, 028, 043.

Po zatwierdzeniu bilansu konto 017 obciąża się kwotą środków zużytych na finansowanie inwestycji zakończonych na dobro konta 014 „Inwestycje zakończone”.

Wykorzystanie limitów inwestycyjnych kontrolowane jest pozaksięgowo.

020 — Rachunki bankowe środków na inwestycje i remonty kapitalne.

Konto 020 służy do ujęcia operacji przeprowadzanych na rachunku bankowym, gromadzącym środki na

inwestycje, oraz na rachunku bankowym środków przeznaczonych na finansowanie remontów kapitalnych. Powyższe rachunki bankowe mogą być otwierane tylko w przypadku, kiedy obowiązujące przepisy na to zezwalają.

W ciężar konta 020 księgowane są przelewy dokonywane na te rachunki z rachunku operacyjnego (043) lub z innych rachunków bankowych (045).

Przelewom tym towarzyszy księgowanie na stronie Wn odpowiednich kont rozdziału IX „Fundusze specjalnego przeznaczenia”, 031 „Fundusz statutowy” lub 037 „Przelewy części zysku na inwestycje”, a na stronie Ma konta 024 „Fundusze na inwestycje i remonty kapitalne”.

Na dobro konta 020 księguje się wypłaty dokonywane z rachunków bankowych środków na inwestycje i remonty kapitalne w ciężar kont 013, 026, 028, 043.

024 — Fundusze na inwestycje i remonty kapitalne.

Tworzenie funduszy na inwestycje i remonty kapitalne regulowane jest obowiązującymi przepisami.

Jednocześnie z przelaniem środków z rachunku operacyjnego (043) lub z innych rachunków bankowych (045) na rachunki bankowe środków na inwestycje i remonty kapitalne przeprowadza się księgowanie:

Wn konta rozdziału IX — 031, 037, Ma — 024.

026 — Kredyty na inwestycje i remonty kapitalne.

Na koncie 026 księgowane są kredyty antycypacyjne na inwestycje i remonty kapitalne, udzielane w tych przypadkach, kiedy wykonanie inwestycji lub remontów kapitalnych wyprzedza akumulację środków, przeznaczonych na ich sfinansowanie.

Na dobro konta 026 księguje się sumy uzyskanych kredytów w korespondencji z kontami: 013, 028, 043.

Splata kredytu księgowana jest w ciężar konta 026, a na dobro konta 017 lub 020.

028 — Dostawcy w zakresie inwestycji i remontów kapitalnych.

Na dobro konta 028 księguje się faktury dostawców za dostawy i usługi, dotyczące inwestycji i remontów kapitalnych, w korespondencji z kontami 011, 012, 015.

W ciężar konta 028 księguje się zapłatę faktur (Ma 017, 020, 026) oraz rozliczone zaliczki na inwestycje (Ma 013).

Rozdział III — Fundusze własne.

Rozdział III zawiera konta funduszu statutowego oraz te konta, których salda wpływają na wysokość funduszu statutowego.

Rozdział III obejmuje następujące konta:

- 031 — Fundusz statutowy,
 - 032 — Finansowanie środków obrotowych,
 - 033 — Dotacje na pokrycie planowych strat,
 - 035 — Odprowadzenie nadwyżek środków obrotowych,
 - 036 — Przelewy części zysku przeznaczonej dla budżetu,
 - 037 — Przelewy części zysku na inwestycje,
 - 039 — Odpisy na fundusze specjalnego przeznaczenia.
- 031 — Fundusz statutowy.

Konto 031 przeznaczone jest do księgowego ujęcia funduszu statutowego przedsiębiorstwa.

Na dobro konta 031 księguje się bieżąco następujące operacje powodujące zwiększenie funduszu statutowego:

- 1) oddanie do użytkowania inwestycji zakończonych (Wn 001),
- 2) przejęcie nieodpłatne środków trwałych (Wn 001),

- 3) zwiększenie wartości środków trwałych na skutek przeszacowania (Wn 001),
- 4) przekwalifikowanie przedmiotów nietrwałych na środki trwałe:
 - a) przeniesienie wartości umorzenia (Wn 129),
 - b) przeniesienie wartości inwentarzowej (Wn 001),
- 5) przekwalifikowanie środków trwałych na przedmioty nietrwałe:
 - a) przeniesienie wartości umorzenia (Wn 003),
 - b) przeniesienie wartości inwentarzowej (Wn 128),
- 6) ujawnienie środków trwałych przy inwentaryzacji (Wn 001),
- 7) zakończenie remontów kapitałnych (Wn 003),
- 8) przekazanie wartości umorzenia środków trwałych oddanych nieodpłatnie (Wn 003),
- 9) przeniesienie nadwyżki uzyskanej przy likwidacji środków trwałych (Wn 004),
- 10) pierwsze wyposażenie w przedmioty nietrwałe (Wn 128),
- 11) zwiększenie wartości środków obrotowych na skutek urzędowej zmiany cen (Wn konta rozdz. XI i XIV).

W ciężar konta 031 księguje się bieżąco następujące operacje powodujące zmniejszenie funduszu statutowego:

- 1) przekazanie nieodpłatnie środków trwałych (Ma 001),
- 2) zmniejszenie wartości środków trwałych na skutek przeszacowania (Ma 001),
- 3) przekwalifikowanie przedmiotów nietrwałych na środki trwałe:
 - a) przeniesienie wartości inwentarzowej (Ma 128),
 - b) przeniesienie wartości umorzenia (Ma 003),
- 4) przekwalifikowanie środków trwałych na przedmioty nietrwałe:
 - a) przeniesienie wartości inwentarzowej (Ma 001),
 - b) przeniesienie wartości umorzenia (Ma 129),
- 5) umorzenie środków trwałych (Ma 003),
- 6) przyjęcie umorzenia środków trwałych otrzymanych nieodpłatnie (Ma 003),
- 7) umorzenie inwestycji w dzierżawionych środkach trwałych (Ma 002),
- 8) przeniesienie straty na likwidacji środków trwałych (Ma 004),
- 9) zmniejszenie wartości środków obrotowych na skutek urzędowej zmiany cen (Ma konta rozdz. XI lub XIV).

Po zatwierdzeniu bilansu rocznego na konto 031 przenosi się w księgach roku bieżącego salda zapisów dotyczących roku ubiegłego z kont: 032, 033, 035, 036, 037 i 039 oraz ostateczny wynik roku ubiegłego z konta 214 „Straty i zyski“.

032 — Finansowanie środków obrotowych.

Konto 032 służy do ujęcia dotacji otrzymywanych tytułem wyposażenia w środki obrotowe bądź uzupełnienia ich niedoboru.

Konto 032 uznaje się sumą efektywnych wpływów na rachunek operacyjny przedsiębiorstwa (Wn 043).

Po zatwierdzeniu bilansu rocznego saldo zapisów dotyczących roku ubiegłego z konta 032 przenosi się w księgach nowego roku na konto 031 „Fundusz statutowy“.

033 — Dotacje na pokrycie planowych strat.

Konto 033 przeznaczone jest do ujęcia dotacji otrzymanych na pokrycie strat.

Konto 033 uznaje się sumą efektywnych wpływów

na rachunek operacyjny przedsiębiorstwa (Wn 043).

Po zatwierdzeniu bilansu rocznego saldo zapisów dotyczących roku ubiegłego konta 033 przenosi się w księgach nowego roku na konto 031 — „Fundusz statutowy“.

035 — Odprowadzenie nadwyżek środków obrotowych.

Na koncie 035 księguje się odprowadzenie nadwyżek własnych środków obrotowych ponad tę część normatywu, która powinna być pokryta funduszami własnymi i stałymi pasywami.

Konto 035 obciąża się sumą efektywnych przelewów z rachunku operacyjnego (Ma 043).

Po zatwierdzeniu bilansu rocznego saldo zapisów dotyczących roku ubiegłego z konta 035 przenosi się w księgach nowego roku na konto 031 „Fundusz statutowy“.

036 — Przelewy części zysku przeznaczonych dla budżetu.

Konto 036 przeznaczone jest do ujęcia przelewów dokonywanych tytułem odprowadzenia części zysku, która przeznaczona jest dla budżetu.

W ciężar konta 036 księguje się przelewy dokonywane na poczet zysku roku bieżącego, jak też przelewy dotyczące zysku za rok ubiegły, dokonywane efektywnie w roku sprawozdawczym.

Roczne saldo konta 036 przechodzi na rok następny.

Po całkowitym przelaniu części zysku przypadającej budżetowi za rok ubiegły i zatwierdzeniu bilansu rocznego sumy przelewów dotyczących roku ubiegłego z konta 036 przenosi się na konto 031 „Fundusz statutowy“.

Wyżej ustalone sposoby księgowania na kontach 032, 033, 035 i 036 dotyczące rozrachunków z budżetem mają zastosowanie w przypadku bezpośredniego rozliczania się przedsiębiorstwa z budżetem, jak również w przypadku rozliczeń z budżetem, przeprowadzanych przez nadrzędną jednostkę statutową za jednostki podległe. W jednostkach nadrzędnych niestatutowych, dokonujących scentralizowanych rozliczeń z budżetem, salda zapisów dotyczących roku ubiegłego na kontach 032, 033, 035 i 036 znoszone są po zatwierdzeniu bilansu i po całkowitym rozliczeniu w księgach roku następnego na konto 095. Rozliczenia z budżetem, dokonywane za pośrednictwem jednostek centralnie rozliczających, księgowane być winny w sposób przewidziany w komentarzu do konta 095 „Scentralizowane rozrachunki z budżetem“.

037 — Przelewy części zysku na inwestycje.

Konto 037 służy do ujęcia przelewów części zysku przeznaczonych w myśl obowiązujących przepisów na finansowanie inwestycji.

Po zatwierdzeniu bilansu rocznego saldo zapisów dotyczących roku ubiegłego z konta 037 przenosi się w księgach nowego roku na konto 031 „Fundusz statutowy“.

039 — Odpisy na fundusze specjalnego przeznaczenia.

Konto 039 przeznaczone jest do ujęcia odpisów na fundusz zakładowy oraz na fundusz popierania produkcji ubocznej.

W momencie dokonywania odpisów na poszczególne fundusze obciąża się konto 039 i uznaje konto 102 „Fundusz zakładowy“ bądź 104 „Fundusz popierania produkcji ubocznej“.

Po zatwierdzeniu bilansu rocznego i dokonaniu podziału zysku za rok ubiegły sumę odpisów dotyczących roku ubiegłego przenosi się w księgach nowego roku na konto 031 „Fundusz statutowy“.

Rozdział IV — Środki pieniężne.

Rozdział IV przeznaczony jest do ewidencji środków pieniężnych znajdujących się:

- a) w kasie (gotówka i чеки obce),
- b) w bankach (rachunki bankowe, akredytywy),
- c) w drodze.

Konta rachunków bankowych występujące w tym rozdziale przeznaczone są do księgowania wszystkich operacji bankowych z wyjątkiem operacji dotyczących finansowania inwestycji i remontów kapitałnych. Do tego ostatniego celu służy konto rozdziału II 020 — „Rachunki bankowe środków na inwestycje i remonty kapitałne“.

Rozdział IV obejmuje następujące konta:

- 041 — Kasa,
- 042 — Чеки obce,
- 043 — Rachunek operacyjny,
- 044 — Akredytywy,
- 045 — Inne rachunki bankowe,
- 046 — Środki pieniężne w drodze,
- 047 — Чеки limitowane.

041 — K a s a.

Konto 041 służy do ewidencji gotówkowych obrotów kasowych. Zapisy na tym koncie mogą być dokonywane wyłącznie na podstawie odpowiednich dokumentów podpisanych przez upoważnione osoby.

042 — C z e k i o b c e.

Konto 042 przeznaczone jest do księgowej ewidencji czeków obcych. W ciężar tego konta księguje się otrzymane чеки obce w korespondencji z odpowiednimi kontami rozrachunkowymi.

Na dobro konta 042 księguje się realizację czeków w korespondencji z kontem kasy bądź odpowiednim kontem bankowym.

043 — R a c h u n e k o p e r a c y j n y.

Konto 043 służy do księgowania operacji dokonywanych na rachunku operacyjnym w banku obsługującym działalność eksploatacyjną przedsiębiorstwa.

W ciężar tego konta księguje się wpływy na rachunek operacyjny, a mianowicie inkaso należności z tytułu sprzedaży w korespondencji z kontami rozdziału VI „Rozrachunki“, wpłaty gotówkowe przedsiębiorstwa — w korespondencji z kontem 041 „Kasa“, uzyskane kredyty bankowe — w korespondencji z odpowiednimi kontami rozdziału V „Kredyty bankowe“ itd.

Na dobro konta 043 księguje się wypłaty z rachunku operacyjnego, a mianowicie zapłatę faktur dostawców za materiały i towary w korespondencji z kontami rozrachunków z dostawcami, uzupełnienie pogotowia kasowego — w korespondencji z kontem 041, spłatę kredytów bankowych — w korespondencji z kontami rozdziału V itd.

Księgowania na tym koncie dokonywane są wyłącznie na podstawie dokumentów bankowych z wyjątkiem czeków kasowych.

044 — A k r e d y t y w y.

Konto 044 przeznaczone jest do księgowania operacji bankowych, związanych z akredytywami otwieranymi na podstawie umów z dostawcami.

W ciężar tego konta księguje się sumy otwartych akredytyw w korespondencji z kontem 043 „Rachunek operacyjny“ bądź z odpowiednim kontem kredytu ban-

kowego, na dobro zaś — dokonane wypłaty z akredytyw w korespondencji z kontem 121 „Rozliczenie faktur i materiałów“, 171 „Rozliczenie faktur i towarów“ lub 066 „Dostawy za faktury pozainkasowe“.

Księgowania na koncie 044 dokonywane są na podstawie dowodów bankowych.

045 — I n n e r a c h u n k i b a n k o w e.

Konto 045 służy do księgowania operacji na rachunkach bankowych określonych przepisami szczegółowymi. Mogą tu wystąpić rachunki bankowe funduszów specjalnego przeznaczenia, rachunek czekowo-przelewowy w PKO, rachunek kaucji itp. Ewidencję obrotów na poszczególnych rachunkach prowadzi się w kartotece analitycznej.

046 — Ś r o d k i p i e n i e ż n e w d r o d z e.

W ciężar konta 046 księguje się wpływy na rachunki bankowe w tych przypadkach, gdy księgowość jest w posiadaniu dowodu stwierdzającego dokonanie przelewu, przekazu lub wpłaty, nie otrzymała natomiast jeszcze od właściwego banku odnośnego uznania.

Kontami przeciwstawnymi dla tych zapisów mogą być inne konta bankowe, konta rozrachunków wewnętrzno-branżowych, konto kasy itd. Z chwilą otrzymania odpowiedniego potwierdzenia kwotę przelewu przenosi się z konta 046 na ciężar właściwego konta bankowego. W zależności od przyjętej techniki zapisów księgowanie na koncie 046 odbywa się bądź bieżąco, bądź tylko w końcu okresu sprawozdawczego.

047 — C z e k i l i m i t o w a n e.

Konto powyższe obciąża się w zasadzie w korespondencji z kontem 043 — „Rachunek operacyjny“ za otrzymane z banku książeczki czeków.

Obciążenie następuje w wysokości limitu ustalonego przez bank dla każdej wydanej książeczki.

Cheki wystawione księguje się na dobro konta 047 i na ciężar odpowiednich kont rozdz. VI, XV oraz kont 121, 171.

Rozdział V — Kredyty bankowe.

Rozdział V przeznaczony jest do ujęcia obrotowych kredytów bankowych.

Kredyty na remonty kapitałne i inwestycje objęte są rozdziałem II.

Kredyty obrotowe księgowane są na podstawie awizów bankowych, w zależności od rodzaju, na jednym z następujących kont:

- 051 — Kredyty normatywne,
- 052 — Kredyty ponadnormatywne,
- 053 — Kredyty inkasowe,
- 054 — Inne kredyty,
- 057 — Kredyty przeterminowane.

051 — K r e d y t y n o r m a t y w n e.

Na koncie 051 księguje się kredyty udzielane na zakup towarów w przypadku częściowego udziału kredytu w finansowaniu zakupu towarowego. Księguje się tu także kredyty udzielane wówczas, gdy przedsiębiorstwu nie przysługują pełne pokrycie normatywu funduszami własnymi i stałymi pasywami.

052 — K r e d y t y p o n a d n o r m a t y w n e.

Konto 052 służy do ujęcia kredytów udzielanych na sfinansowanie ponadnormatywnych zapasów środków obrotowych normowanych (np. zapasów sezonowych lub specjalnych). Dla każdej kategorii środków obrotowych, będącej przedmiotem kredytowania, prowadzone jest odrębne konto analityczne zgodnie z każdorazową instrukcją kredytową Narodowego Banku Polskiego.

053 — Kredyty inkasowe.

Konto 053 służy do ujęcia kredytów udzielanych na poczet należności za dostawy i usługi na podstawie faktur złożonych do inkasa.

Ewentualne rozbieżności w analityce na kredyty na należności fakturowe i kredyty na należności z tytułu sprzedaży ratalnej powinny nastąpić zgodnie z wymogami instrukcji kredytowej Narodowego Banku Polskiego.

054 — Inne kredyty.

Konto to przeznaczone jest do księgowania kredytów udzielanych na przejściowe potrzeby przedsiębiorstwa, na środki nie normowane. Szczegółowa ewidencja kredytów księgowanych na koncie 054 prowadzona jest w analityce zgodnie z wymogami instrukcji kredytowej Narodowego Banku Polskiego.

Konta 051, 052, 053 i 054 uznaje się za udzielone kredyty w zasadzie w ciężar konta 043 „Rachunek operacyjny“, a obciąża się przy spłacie kredytów na dobro konta 043, w przypadku zaś niespłacenia kredytu w terminie — na dobro konta 057.

057 — Kredyty przeterminowane.

Konto 057 uznaje się w ciężar kont 051—054 za kredyty nie spłacone w terminie.

Rozdział VI — Rozrachunki.

Rozdział VI przeznaczony jest do ujęcia rozrachunków z wszelkich tytułów z wyjątkiem rozrachunków z tytułu zobowiązań publiczno-prawnych i rozrachunków wewnątrzbranżowych, objętych rozdziałami VII i VIII.

W rozdziale tym występują następujące konta:

- 061 — Należności w inkasie bankowym,
- 062 — Odbiorcy za faktury pozainkasowe,
- 063 — Odbiorcy za faktury nie zapłacone w terminie,
- 065 — Dostawcy za faktury inkasowe,
- 066 — Dostawcy za faktury pozainkasowe,
- 067 — Dostawcy za faktury nie zapłacone w terminie,
- 068 — Dostawy niefakturowane,
- 069 — Dostawcy za zaliczki,
- 071 — Pracownicy za płace,
- 072 — Pracownicy za płace nie podjęte,
- 073 — Pracownicy za sumy do rozliczenia,
- 074 — Inne należności i zobowiązania,
- 075 — Roszczenia sporne,
- 076 — Roszczenia z tytułu mank, ubytków i strat,
- 077 — Odchylenia od cen ewidencyjnych, mank i ubytków,
- 078 — Manka, ubytki i straty nie zawinione,
- 079 — Kaucje otrzymane.

061 — Należności w inkasie bankowym.

Konto 061 obciąża się za należności wynikające z faktur lub innych dokumentów złożonych do inkasa bankowego, uznając:

- 1) odpowiednie konto rozdziału XVI „Sprzedaż i przerzuty“ za sprzedaż towarów, wyrobów lub usług,
- 2) konto 132 „Opakowania“ za sprzedaż opakowania,
- 3) konto 074 „Inne należności i zobowiązania“ za wyłożone koszty.

Faktury nie zapłacone w terminie przenosi się z konta 061 na konto 063 „Odbiorcy za faktury nie zapłacone w terminie“. Po otrzymaniu awizu bankowego o wpływie należności uznaje się konto 061 w ciężar konta 043 „Rachunek operacyjny“.

Odmowa akceptu faktury przez odbiorcę i przyjęcie reklamacji przez dostawcę powoduje storno sprzedaży w korespondencji z kontem 061.

062 — Odbiorcy za faktury pozainkasowe.

Konto 062 służy do księgowania rozrachunków z nabywcami z tytułu faktur nie przyjmowanych przez bank do inkasa.

Obciążenie konta 062 następuje analogicznie do konta 061 „Należności w inkasie bankowym“ w korespondencji z kontami rozdziału XVI, 132 „Opakowania“ i 074 „Inne należności i zobowiązania“. Konto 062 uznaje się za wpływy należności od odbiorców w korespondencji z odpowiednim kontem rozdziału IV.

063 — Odbiorcy za faktury nie zapłacone w terminie.

Na konto 063 przenosi się z konta 061 „Należności w inkasie bankowym“ faktury nie zapłacone w terminie przez nabywców.

Odmowa akceptu faktury przez odbiorcę i nieuznanie reklamacji przez dostawcę powoduje przeniesienie należności z konta 063, po oddaniu sprawy do arbitrażu lub sądu, na konto 075 „Roszczenia sporne“.

065 — Dostawcy za faktury inkasowe.

Na dobro konta 065 księguje się wszystkie regulowane w trybie inkasa bankowego faktury dostawców, o ile nie zostały one zareklamowane skutecznie w trybie ustalonym w przepisach o inkasie bankowym.

Konto 065 uznaje się:

- 1) za faktury na dostawy towarowe lub materiałowe — w korespondencji z kontem 171 „Rozliczenie faktur i towarów“ lub kontem 121 „Rozliczenie faktur i materiałów“,
- 2) za faktury usługowe w korespondencji z odpowiednimi kontami kosztów handlowych (rozd. XV) lub produkcji (rozd. XIII).

Zapłatę faktur w terminie księguje się w ciężar konta 065 w korespondencji z kontem 043 „Rachunek operacyjny“, przenosząc jednocześnie na ciężar konta 065 z konta 069 sumy ewentualnie wypłaconych dostawcom zaliczek.

Faktury akceptowane, lecz nie zapłacone w terminie, przenosi się z konta 065 na dobro konta 067.

066 — Dostawcy za faktury pozainkasowe.

Konto 066 służy do księgowania rozrachunków z dostawcami za faktury nie regulowane w trybie inkasa bankowego.

067 — Dostawcy za faktury nie zapłacone w terminie.

Na dobro konta 067, w korespondencji z kontem 067, księguje się faktury dostawców akceptowane, lecz nie zapłacone w terminie ich płatności z powodu braku środków na rachunku operacyjnym.

Obciąża się konto 067 w momencie zapłaty w korespondencji z kontem 043 „Rachunek operacyjny“.

068 — Dostawy niefakturowane.

Konto 068 służy do ujęcia zobowiązań za przyjęte towary, materiały lub usługi, na które nie otrzymano jeszcze faktury. Konto powyższe uznaje się wartością przyjętej dostawy w korespondencji z kontem 171 „Rozliczenie faktur i towarów“ lub 121 „Rozliczenie faktur i materiałów“ bądź wartością przyjętych usług w korespondencji z kontami kosztów handlowych lub produkcji. Na początku następnego miesiąca zapisy dokonane w korespondencji z kontami 121 lub 171 podlegają wystornowaniu.

069 — Dostawcy za zaliczki.

Konto 069 służy do księgowania rozrachunków z dostawcami z tytułu wypłaconych im zaliczek w przypadkach, kiedy obowiązujące przepisy przewidują zaliczkowanie dostaw lub usług.

Na ciężar konta 069 księguje się sumy wypłaconych zaliczek w korespondencji z kontem 043 „Rachunek operacyjny“.

W momencie otrzymania faktury na zaliczkowaną dostawę wypłacone uprzednio zaliczki przenosi się z konta 069 na ciężar konta 065 lub 066 „Dostawcy za faktury pozainkasowe“, gdzie następuje ostateczne rozliczenie faktury.

071 — Pracownicy za płace.

Konto 071 służy do księgowania rozrachunków z pracownikami z tytułu należności wynikających z umowy o pracę.

Konto to uznaje się za całkowitą należność brutto na podstawie list płacy, w korespondencji z kontem 141 „Płace podstawowe i dodatkowe“. obciąża się zaś za wszelkie potrącenia, płace nie podjęte, pobrane zaliczki, wypłaty netto oraz odpłatne świadczenia przedsiębiorstw na rzecz pracowników.

072 — Pracownicy za płace nie podjęte.

Na koncie 072 wykazuje się należności pracowników z tytułu płac nie podjętych. Sumą ich uznaje się powyższe konto w korespondencji z kontem 071 „Pracownicy za płace“. Obciążenie konta 072 następuje przy wypłacie nie podjętej płacy w korespondencji z kontem kasy.

073 — Pracownicy za sumy do rozliczenia.

Na koncie 073 księguje się rozliczenia z pracownikami z tytułu wydatków dokonywanych przez nich w imieniu przedsiębiorstwa.

Konto to obciąża się za sumy wypłacone pracownikom (bez względu na to, czy wypłata następuje przed czy po dokonaniu przez pracownika wydatku) w korespondencji z kontem kasy lub rachunku operacyjnego. Uznanie konta następuje za zaliczone wydatki w korespondencji z odpowiednimi kontami kosztów lub zapasów.

074 — Inne należności i zobowiązania.

Konto 074 przeznaczone jest do księgowania bezspornych należności i zobowiązań nie objętych kontami poprzednio omówionymi.

075 — Roszczenia sporne.

Konto 075 służy do ujęcia roszczeń, dochodzonych w trybie postępowania spornego (sądowego lub arbitrażowego).

O dalszym toku księgowania tych roszczeń decyduje wynik postępowania spornego. Sumy przysądzone na rzecz przedsiębiorstwa przenosi się na konto 074. Roszczenia ostatecznie odrzucone — na konto strat i zysków lub na odpowiednie konta kosztów, o ile chodzi o roszczenia z tytułu mank i ubytków.

076 — Roszczenia z tytułu mank, ubytków i strat.

Na ciężar konta 076 księguje się wartość mank, ubytków i strat. Manka i ubytki księguje się na koncie 076 zasadniczo w cenie ewidencyjnej zapasów z tym, że odchylenia od cen ewidencyjnych księgowane na koncie 134 lub 182, przenosi się na specjalne konto 077 „Odchylenia od cen ewidencyjnych mank i ubytków“.

Konto 076 uznaje się za:

- 1) manka i ubytki w granicach norm w ciężar odpowiednich kont, kosztów rozdziału XIII lub XV,
- 2) manka, ubytki ponad normę i straty, co do których komisyjnie stwierdzono brak winy ze strony osób materialnie odpowiedzialnych, w ciężar konta 078 „Manka, ubytki i straty nie zawinione“,
- 3) manka, ubytki ponad normę i straty zawinione:
 - a) w ciężar kont 041, 043 lub 071 — jeżeli osoba winna spona natychmiast roszczenia przedsiębiorstwa,
 - b) w ciężar konta 074 — jeżeli osoba winna zobowiązuje się do spłaty,
 - c) w ciężar konta 075 — jeżeli osoba uznana przez przedsiębiorstwo za odpowiedzialną nie uznaje swej winy i sprawa zostaje skierowana na drogę postępowania spornego.

077 — Odchylenia od cen ewidencyjnych, mank i ubytków.

Na stronie Ma konta 077 rezerwuje się różnicę między ceną zakupu a ceną ewidencyjną towarów, przenoszonych z kont zapasowych na konto 076 „Roszczenia z tytułu mank, ubytków i strat“. Ponadto na dobro konta powyższego księguje się w korespondencji z kontem 076 różnicę pomiędzy ostateczną wysokością roszczenia z tytułu mank, ubytków i strat wg cen detalicznych lub ustalonych komisyjnie a dotychczasową wysokością roszczenia wg cen ewidencyjnych zaksięgowaną na koncie 076.

Z chwilą efektywnego pokrycia należności z tego tytułu, zarezerwowaną różnicę spisuje się z konta 077 na dobro konta 214 „Straty i zyski“. W ciężar konta 077 księguje się ponadto w korespondencji z kontami 075 „Roszczenia sporne“, 076 „Roszczenia z tytułu mank, ubytków i strat“ i 078 „Manka, ubytki i straty nie zawinione“ różnicę pomiędzy ceną zakupu a ceną detaliczną w przypadku spisania mank na koszty lub na konto strat i zysków.

078 — Manka, ubytki i straty nie zawinione.

Na koncie 078 ewidencjonuje się przeniesione z konta 076 nie zawinione manka, ubytki ponad normę i straty do czasu zatwierdzenia ich przez władze nadzórne. Po zatwierdzeniu, sumę mank, ubytków lub strat wyksięguje się w ciężar odpowiednich kont kosztów lub — jeżeli chodzi o straty spowodowane działaniem siły wyższej — w ciężar konta strat i zysków.

079 — Kaucje otrzymane.

Konto 079 służy do księgowej ewidencji sum otrzymanych tytułem kaucji, np. za wydane opakowania.

Na dobro tego konta księguje się otrzymane kaucje w korespondencji z kontami rozdziału IV.

Zwrot kaucji księguje się w ciężar konta 079.

Rozdział VII — Rozrachunki publiczno-prawne.

Rozdział VII przeznaczony jest do księgowania rozrachunków z tytułu podatków, danin, opłat, ubezpieczeń i innych zobowiązań publiczno-prawnych.

Obejmuje on następujące konta:

- 081 — Rozrachunki z tytułu podatków, danin, i opłat,
 - 082 — Rozrachunki z tytułu ubezpieczeń społecznych,
 - 083 — Rozrachunki z tytułu różnic budżetowych,
 - 084 — Rozrachunki z innych tytułów publiczno-prawnych.
- 081 — Rozrachunki z tytułu podatków, danin i opłat.

Konto 081 uznaje się sumą zobowiązań z tytułu podatków, danin i opłat w ciężar odpowiednich kont

kosztów handlowych lub produkcji bądź sprzedaży wyrobów własnych i usług (podatek obrotowy i od operacji nietowarowych) oraz konta 071.

W ciężar tego konta księguje się przelewy na wyrównanie zobowiązań w korespondencji z kontem 043 „Rachunek operacyjny“.

082 — Rozrachunki z tytułu ubezpieczeń społecznych.

Konto 082 uznaje się sumą zobowiązań z tytułu ubezpieczeń społecznych w korespondencji z odpowiednimi kontami kosztów handlowych lub produkcji (I, II, X, XIII, XV, XVI i XVII).

Konto to obciąża się za dokonane przelewy w korespondencji z kontem 043 „Rachunek operacyjny“.

083 — Rozrachunki z tytułu różnic budżetowych.

Konto 083 przeznaczone jest do księgowania rozrachunków z tytułu różnic budżetowych, przewidzianych w obowiązujących przepisach.

084 — Rozrachunki z innych tytułów publiczno-prawnych.

Na koncie 084 księguje się wszystkie inne rozrachunki z tytułów publiczno-prawnych, np. z Powszechnym Zakładem Ubezpieczeń Wzajemnych, Związkami Zawodowymi itp.

Rozdział VIII — Rozrachunki wewnętrzno-branżowe.

Rozdział VIII przeznaczony jest do ujęcia rozrachunków z jednostkami wchodzącymi w skład wspólnej organizacji gospodarczej oraz z działającymi na zasadach pełnego wewnętrznego rozrachunku gospodarczego oddziałami przedsiębiorstwa.

Rozdział ten obejmuje następujące konta:

- 091 — Rozrachunki z tytułu wydzielonych środków,
 - 092 — Rozrachunki bieżące,
 - 093 — Rozrachunki z samodzielnymi oddziałami przedsiębiorstwa,
 - 094 — Rozrachunki z tytułu różnic wyrównawczych,
 - 095 — Scentralizowane rozrachunki z budżetem.
- 091 — Rozrachunki z tytułu wydzielonych środków.

Na koncie 091 księguje się w korespondencji z odpowiednimi kontami środków trwałych i obrotowych:

- a) w statutowej jednostce nadrzędnej — wartość środków wydzielonych jednostce podległej,
- b) w niestatutowej jednostce podległej — wartość środków otrzymanych od jednostki nadrzędnej.

Konto 091 w jednostce podległej zastępuje konto funduszu statutowego.

092 — Rozrachunki bieżące.

Konto 092 służy do ujęcia bieżących rozrachunków między jednostkami wchodzącymi w skład wspólnej organizacji gospodarczej.

Należą tu rozrachunki z tytułu narzutu na utrzymanie jednostek administracyjnych jak również z tytułu dostaw towarowych i świadczonych usług nie podlegających regulowaniu w trybie inkasa bankowego.

093 — Rozrachunki z samodzielnymi oddziałami przedsiębiorstwa.

Na koncie 093 księgowane są rozrachunki między przedsiębiorstwem a jego księgowo wydzielonymi oddziałami, wynikające z wzajemnie świadczonych usług, przekazywanych materiałów itp.

094 — Rozrachunki z tytułu różnic wyrównawczych.

Konto 094 przeznaczone jest do księgowania rozrachunków z tytułu różnic wyrównawczych, przewidzianych w obowiązujących przepisach.

095 — Scentralizowane rozrachunki z budżetem.

Konto 095 prowadzone jest w jednostce rozliczającej oraz w podległych jednostkach statutowych i niestatutowych rozliczających się za jej pośrednictwem z budżetem. W analityce do tego konta uwzględnić należy następujące pozycje:

- 1) finansowanie środków obrotowych,
- 2) dotacje na pokrycie planowych strat,
- 3) odprowadzenie nadwyżek środków obrotowych,
- 4) przelewy części zysku przeznaczonej dla budżetu za rok ubiegły,
- 5) przelewy części zysku przeznaczonej dla budżetu za rok bieżący z podziałem w jednostce nadrzędnej rozliczającej według podległych przedsiębiorstw.

W jednostkach niestatutowych nadrzędnych rozliczających się z budżetem saldo zapisów na koncie 095, dotyczących roku ubiegłego, po całkowitym rozliczeniu znosi się w roku następnym przez przeksięgowanie sald kont 032, 033, 035 i 036.

W jednostkach statutowych nadrzędnych rozliczających się z budżetem saldo zapisów na koncie 095, dotyczących roku ubiegłego, po całkowitym rozliczeniu znosi się w roku następnym przez przeksięgowanie na konto 091.

W jednostkach statutowych podległych po zatwierdzeniu bilansu rocznego przenosi się w księgach roku bieżącego salda zapisów dotyczących roku ubiegłego z konta 095 odpowiednimi pozycjami na konto 031.

W jednostkach niestatutowych podległych — salda te przechodzą na konto 091.

W bilansie łącznym jednostki nadrzędnej salda kont 095 z bilansów zbiorczych jednostek podległych i z bilansu jednostki nadrzędnej znoszą się nawzajem. Konto 095 nie występuje w przedsiębiorstwach rozliczających się z budżetem bezpośrednio.

Rozdział IX — Fundusze specjalnego przeznaczenia.

Rozdział IX zawiera konta funduszy specjalnych tworzonych przez przedsiębiorstwo zgodnie z zatwierdzonymi planami finansowymi.

W rozdziale tym zgrupowane są następujące konta:

- 101 — Rozliczenie amortyzacji,
- 102 — Fundusz zakładowy,
- 104 — Fundusz popierania produkcji ubocznej,
- 106 — Inne fundusze.

101 — Rozliczenie amortyzacji.

Konto 101 przeznaczone jest do ujęcia rozliczenia amortyzacji. Sumą amortyzacji środków trwałych lub inwestycji w dzierżawionych środkach trwałych uznaje się konto 101 w ciężar odpowiednich kont kosztów handlowych lub produkcji.

Powyższy zapis następuje równolegle do dokonanego uprzednio księgowania: Wn 031 „Fundusz statutowy“, Ma 003 „Umorzenie środków trwałych“ lub Ma 002 „Inwestycje w dzierżawionych środkach trwałych“.

Konto 101 obciąża się:

- 1) za część funduszu amortyzacyjnego przeznaczoną na remonty kapitalne — na dobro konta 024 „Fundusz na inwestycje i remonty kapitalne“,

2) za część funduszu amortyzacyjnego przeznaczoną na inwestycje na dobro konta 043 „Rachunek operacyjny” po dokonaniu przelewu do banku finansującego inwestycje.

Do bilansu zamknięcia konto 101 wchodzi dwiema pozycjami: sumą wskazującą na wysokość dokonanych przelewów i sumą wygoszpodarowanego funduszu amortyzacyjnego.

102 — Fundusz zakładowy.

Konto 102 przeznaczone jest do ujęcia funduszu zakładowego tworzonego na zasadach ustalonych w obowiązujących przepisach.

Tworzenie funduszu następuje przez uznanie konta 102 w ciężar konta 039 „Odpisy na fundusze”.

Konto 102 obciąża się za wydatki, które w myśl obowiązujących przepisów mogą być finansowane z funduszu zakładowego, np. wypłata nagród pracownikom (Ma 041), przeznaczenie części funduszu zakładowego na inwestycje (Ma 024), z równoczesnym księgowaniem przelewu Wn 020 — Ma 043, przeznaczenie części funduszu zakładowego na remonty kapitalne (Ma 024) z równoczesnym księgowaniem przelewu Wn 020 — Ma 043, inne wydatki (Ma 043, 041).

Do bilansu konto 102 wchodzi dwiema pozycjami: sumą wykazującą dokonane wydatki i sumą wykazującą utworzony fundusz.

104 — Fundusz popierania produkcji ubocznej.

Konto 104 przeznaczone jest do księgowego ujęcia funduszu popierania produkcji ubocznej, tworzonego na zasadach ustalonych w obowiązujących przepisach.

Tworzenie funduszu następuje przez uznanie konta 104 w ciężar konta 039 „Odpisy na fundusze”.

Konto 104 obciąża się za wydatki, które w myśl obowiązujących przepisów mogą być sfinansowane z funduszu popierania produkcji ubocznej, a mianowicie: wypłata nagród pracownikom (Ma 041), przeznaczenie części funduszu na inwestycje (Ma 024) — z równoczesnym księgowaniem przelewu Wn 020 — Ma 043, przeznaczenie części funduszu na remonty kapitalne (Ma 024) z równoczesnym księgowaniem przelewu Wn 020 — Ma 043, inne wydatki (Ma 043, 041).

Do bilansu konto 104 wchodzi dwiema pozycjami: sumą wykazującą dokonane wydatki i sumą wykazującą utworzony fundusz.

106 — Inne fundusze.

Konto 106 służy do ujęcia funduszy tworzonych w oparciu o obowiązujące przepisy a nie objętych innymi kontami tego rozdziału.

Rozdział X — Rozliczenia międzyokresowe.

Rozdział X zawiera następujące konta:

- 111 — Nakłady przyszłych okresów,
- 112 — Rezerwa na wydatki przyszłych okresów,
- 113 — Dochody przyszłych okresów.

Na kontach 111 i 112 rozlicza się wydatki zarachowywane w ciężar właściwych kont kosztów w różnych okresach sprawozdawczych; konto 113 służy do międzyokresowego rozliczenia dochodów.

111 — Nakłady przyszłych okresów.
Na koncie 111 księguje się:

- a) poniesione w danym okresie wydatki ewentualnie odpowiednie faktury, które dopiero w przyszłych okresach będą zaliczone do nakładów (np. zapłacony z góry czynsz dzierżawny);
- b) nakłady na uruchomienie nowej produkcji itp. pozycje, które w przyszłych okresach zaliczy się w ciężar odpowiednich kont kosztów w rozdziale XIII i XV.

W bilansie w pozycji „Nakłady przyszłych okresów” łącznie z saldem konta 111 wykazuje się również salda Wn powstające przy rozliczaniu poszczególnych rezerw księgowanych na koncie 112 i saldo Wn konta 155 „Remonty bieżące”.

112 — Rezerwa na wydatki przyszłych okresów.

Na dobro konta 112 księguje się rezerwy tworzone w ciężar kont kosztów rozdziału XIII i XV. Typowymi pozycjami takich rezerw są: rezerwa na urlopy, rezerwa na deputaty, rezerwa na koszty remontów planowo zapobiegawczych. Wszystkie tego rodzaju pozycje muszą być przewidziane w planie gospodarczym przedsiębiorstwa. Na ciężar konta 112 księguje się wydatki bądź koszty rzeczywiście poniesione.

Z końcem okresu sprawozdawczego ustala się saldo każdej rezerwy, salda Wn wykazuje się w bilansie w pozycji „Nakłady przyszłych okresów”, salda Ma — w pozycji „Rezerwa na wydatki przyszłych okresów”.

113 — Dochody przyszłych okresów.

Konto 113 służy do ujęcia i rozliczenia dochodów pobranych z góry.

Konto 113 uznaje się w momencie wpływu gotówki lub wystawienia dokumentu dotyczącego dochodów przyszłych okresów, a obciąża — z nadejściem okresu sprawozdawczego, do którego dany dochód należy odnieść. Strona Wn konta 113 koresponduje ze stroną Ma właściwych kont dochodów (np. za dochody z dzierżawy — z kontem 214 „Straty i zyski”), a strona Ma — ze stroną Wn odpowiednich kont rozdziału IV i VI.

Rozdział XI — Materiały.

Rozdział XI obejmuje następujące konta:

- 121 — Rozliczenie faktur i materiałów,
- 123 — Materiały podstawowe,
- 124 — Artykuły spożywcze w zakładach żywienia zbiorowego,
- 125 — Materiały pomocnicze,
- 126 — Paliwo,
- 127 — Części zapasowe maszyn i urządzeń,
- 128 — Przedmioty nietrwałe,
- 129 — Zużycie przedmiotów nietrwałych,
- 131 — Materiały w przerobie,
- 132 — Opakowania,
- 133 — Pasze,
- 134 — Odchylenia od cen ewidencyjnych artykułów spożywczych,
- 135 — Odpadki,
- 138 — Inwentarz żywy.

121 — Rozliczenie faktur i materiałów.

Konto 121 jest kontem pomocniczym służącym do ustalania wartości materiałów w drodze i wartości materiałów nie fakturowanych. Na stronie Wn konta 121 księguje się faktury za materiały zakupione w korespondencji z kontami dostawców, kasy, banków itp. Na stronie Ma konta 121 księguje się wartość w cenie zakupu materiałów otrzymanych. Wartość przyjętych materiałów, na które w ciągu okresu sprawozdawczego nie otrzymano faktury, przenosi się w końcu okresu z konta 121 na kredyt konta 068 „Dostawy nie fakturowane”. Koszty zakupu materiałów spisywane są bezpośrednio w ciężar odpowiednich kont kosztów handlowych (z pominięciem konta 121). Saldo debetowe konta 121 wyraża wartość materiałów zakupionych, lecz jeszcze nie otrzymanych. Saldo to wykazywane jest w sprawozdawczości okresowej w pozycji „Materiały w drodze”.

W przedsiębiorstwach handlowych prowadzących działalność wytwórczą, gdzie ze względów kalkulacyjnych konieczne jest rozliczenie kosztów zakupu i różnic wyceny wewnętrznej materiałów produkcyjnych, koszty i różnice te zbierane są na koncie 121.

Koszty zakupu materiałów, zebrane na koncie 121, przenosi się w końcu okresu w części przypadającej na wydane z magazynu materiały na ciężar odpowiednich kont produkcji.

Odchylenia zebrane na koncie 121, a powstałe na skutek wprowadzenia na konta zapasowe według wyceny wewnętrznej materiałów nie zafakturowanych (różnice wyceny wewnętrznej), są również w końcu okresu przenoszone z konta 121 na odpowiednie konta produkcji w części przypadającej na wydane z magazynu materiały.

Pozostałe saldo konta 121 wyraża wówczas oprócz wartości materiałów zakupionych, lecz jeszcze nie otrzymanych, także koszty zakupu materiałów w drodze oraz koszty zakupu i różnice wyceny wewnętrznej, przypadające na remanent materiałów produkcyjnych.

Saldo to wykazywane jest w sprawozdawczości okresowej w następujących pozycjach analitycznych: „Materiały w drodze“, „Koszty zakupu materiałów“, „Różnice wewnętrznej wyceny materiałów“.

W zakładach żywienia zbiorowego koszty zakupu artykułów spożywczych księgowane są bezpośrednio na koncie 197 „Koszty zakładów żywienia zbiorowego“ (z pominięciem konta 121).

123 — M a t e r i a ł y p o d s t a w o w e .

Na koncie 123 księguje się materiały podstawowe tzn. te materiały, które w wyniku procesu produkcyjnego stają się główną substancją gotowego wyrobu.

Do materiałów podstawowych zalicza się ponadto takie, które stanowią część składową (montażową) wyrobu lub też są ściśle z wyrobem związane (np. puszki konserwowe).

Nie księguje się na koncie 123 półfabrykatów własnej produkcji, ewidencjonowanych na koncie 152 „Półfabrykaty“. Przychód materiałów podstawowych księguje się na ciężar konta 123 i na dobro konta 121 „Rozliczenie faktur i materiałów“. Wartością materiałów podstawowych wydanych do produkcji obciąża się konta produkcji, materiałów zużytych na inwestycje lub remonty kapitalne — konta inwestycji rozpoczętych i remontów kapitalnych.

124 — A r t y k u ł y s p o ż y w c z e w z a k ł a d a c h ż y w i e n i a z b i o r o w e g o .

Konto 124 obejmuje wszelkie artykuły spożywcze znajdujące się w magazynach zakładów żywienia zbiorowego, tj. przeznaczone zarówno do przerobu kuchennego jak i do sprzedaży w stanie nie przerobionym. Ceną ewidencyjną artykułów księgowanych na koncie 124 jest cena detaliczna z tym, że różnicę między ceną detaliczną a ceną zakupu wykazuje się na stronie Ma konta 134 „Odchylenia od cen ewidencyjnych artykułów spożywczych“. Za artykuły przyjęte do magazynu obciąża się konto 124 w korespondencji z kontem 121 „Rozliczenie faktur i materiałów“ i kontem 134.

Za artykuły wydane do kuchni konto 124 uznaje się w ciężar konta 151 „Produkcja podstawowa“, przy czym odchylenia od cen ewidencyjnych tych artykułów są traktowane w sposób podany przy koncie 182.

Za artykuły wydane do bufetu lub innych miejsc sprzedaży detalicznej konto 124 uznaje się w ciężar konta 179 „Towary w punktach sprzedaży detalicznej“ z tym, że jednocześnie przenosi się przypadające na te

artykuły odchylenia z konta 134 na konto 182 „Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów“. Ponadto w końcu każdego okresu sprawozdawczego konto 124 obciąża się w korespondencji z kontem 197 nakładami przypadającymi na remanent artykułów spożywczych. Zapis ten stornuje się na początku następnego okresu sprawozdawczego.

125 — M a t e r i a ł y p o m o c n i c z e .

Do materiałów pomocniczych zalicza się materiały używane w zasadzie na cele ogólne działalności handlowej lub produkcyjnej (utrzymanie i konserwacja urządzeń magazynowych, sklepowych, wytwórczych, biurowych, materiały biurowe itp.). Jeśli dany materiał jest używany jako pomocniczy i podstawowy, o zakwalifikowaniu go do grupy 125 lub 123 decyduje przeważający sposób użytkowania.

Zasady księgowania materiałów pomocniczych są analogiczne do zasad księgowania materiałów podstawowych z tym, że zużycie materiałów pomocniczych na cele działalności handlowej księguje się w ciężar kont kosztów handlowych.

126 — P a l i w o .

Na koncie 126 księgowane jest paliwo dla celów technologicznych, energetycznych, gospodarczych.

Przychód i rozchód paliwa księguje się analogicznie do przychodu i rozchodu materiałów pomocniczych.

127 — C z ę ś c i z a p a s o w e m a s z y n i u r z ą d z e ń .

Na koncie 127 księguje się części zapasowe maszyn i urządzeń technicznych, przeznaczone do zastąpienia zużytych.

Księgowane na tym koncie części zapasowe mogą być zakupione ze środków obrotowych lub wytworzone we własnym zakresie.

Części, zakupione ze środków przeznaczonych na finansowanie inwestycji, księgowane są na koncie 012 „Materiały na inwestycje“.

Przepisy branżowe ustalają zasady rozgraniczenia części zapasowych od przedmiotów nietrwałych.

128 — P r z e d m i o t y n i e t r w a ł e .

Na koncie 128 księguje się przedmioty nie zaliczone do środków trwałych, materiałów podstawowych itp.

Należą tu przede wszystkim narzędzia, odzież ochronna (bez względu na wartość), drobny inwentarz biurowy i magazynowy, opakowania materiałów itp.

Przedmioty nietrwale w użytkowaniu ewidencjonuje się w analityce odrębnej od przedmiotów znajdujących się w magazynie.

Wartość przedmiotów nietrwałych zużytych całkowicie (zniszczonych) przenosi się z konta 128 w ciężar konta 129.

129 — Z u ż y c i e p r z e d m i o t ó w n i e t r w a ł y c h .

Odpisy z tytułu zużycia przedmiotów nietrwałych księguje się na dobro konta 129 i na ciężar kont kosztów handlowych lub produkcji. Sposób obliczania zużycia przedmiotów nietrwałych ustalają instrukcje branżowe w oparciu o jedną z przytoczonych metod:

- 1) jednorazowe spisanie na koszty 50% wartości pierwotnej przedmiotu w chwili wydania go do użytkowania; spisanie pozostałej części wartości pierwotnej przedmiotu (po potrąceniu wartości złomu) w momencie likwidacji przedmiotu;
- 2) stopniowe spisywanie zużycia obliczonego przez podzielenie wartości pierwotnej użytkowanych przed-

miotów (pomniejszonej o przypuszczalną wartość złomu) przez przeciętną ilość miesięcy ich użytkowania; metoda ta będzie stosowana w odniesieniu do bardziej wartościowych przedmiotów nietrwałych zakupionych ze środków inwestycyjnych (tzw. pierwsze wyposażenie);

- 8) księgowanie w ciężar kosztów — w granicach ustalonych norm — przedmiotów nietrwałych zakupionych i wydanych do użytkowania celem uzupełnienia bieżącego zapotrzebowania; metoda ta będzie stosowana w odniesieniu do przedmiotów ulegających szczególnie szybkiemu zużyciu lub zniszczeniu (np. zastawa w zakładach żywienia zbiorowego).

131 — M a t e r i a ł y w p r z e r o b i e.

Konto 131 służy do księgowania operacji związanych z oddaniem materiałów do obcego przerobu.

Konto 131 obciąża się wartością materiałów wydanych do przerobu obcego oraz kosztami przerobu i przewozu w obu kierunkach. Przychód materiałów przerobionych księguje się na dobro konta 131 i na ciężar właściwego konta zapasowego.

132 — O p a k o w a n i a.

Na koncie 132 księguje się przedmioty, które służą do opakowania towarów, a nie są zaliczone do środków trwałych.

Na koncie 132 nie księguje się przedmiotów, które służą do opakowania dóbr rzeczowych przeznaczonych do użytku wewnętrznego, nie księguje się również żadnych materiałów podstawowych lub pomocniczych. Przychód opakowań księgowany jest analogicznie do przychodu przedmiotów nietrwałych z tym, że ewentualne odchylenia ceny ewidencyjnej od kosztu własnego przenosi się na konto 192 „Eksploatacja opakowań“.

Sprzedaż opakowań księgowana jest bezpośrednio w ciężar kont rozrachunkowych, ewentualne zaś różnice między ceną sprzedażną a ceną ewidencyjną przenosi się również na konto 192.

133 — P a s z e.

Na koncie 133 księguje się pasze dla inwentarza żywego. Zakup paszy ze źródeł zewnętrznych księguje się analogicznie do zakupu materiałów pomocniczych, przychód z własnej produkcji — w korespondencji z kontem 166 „Rozliczenie wykonanej produkcji rolnej“.

Rozchód paszy obciąża odpowiednio konta kosztów produkcji rolnej lub kosztów handlowych.

134 — O d c h y l e n i a o d c e n e w i d e n c y j n y c h a r t y k u ł ó w s p o ż y w c z y c h.

Konto 134 uznaje się w korespondencji z kontem 124 za różnicę między ewidencyjną ceną detaliczną artykułów spożywczych składowanych w magazynach zakładów żywienia zbiorowego a ich ceną zakupu.

Obciążenie konta 134 następuje:

- 1) za odchylenia przypadające na artykuły wydane z magazynu do bufetu — na dobro konta 182;
- 2) za odchylenia przypadające na artykuły zużyte do wytworzenia wyrobów gotowych wydanych z kuchni do bufetu — na dobro konta 182;
- 3) za przeniesienie odchylen przypadających na manka i ubytki — na dobro konta 077;
- 4) w korespondencji z kontem 201 „Sprzedaż detaliczna towarów“ — za odchylenia przypadające na artykuły zużyte do wyrobu tych posiłków, które wydane są z kuchni do sali jadalnej.

Księgowanie, o którym mowa w pkt 4, następuje przy pomocy tzw. czerwonego storna, na skutek czego wartość materiałów zużytych do wyprodukowania posiłków wy-

danych z kuchni do sali jadalnej, zaksięgowana poprzednio w ciężar konta 201 w cenie detalicznej, obniża się do wartości tych materiałów w cenie zakupu.

135 — O d p a d k i.

Na koncie 135 księguje się odpadki powstałe w toku procesów technologicznych oraz materiały i towary, które na skutek zniszczenia lub uszkodzenia utraciły całkowicie swą pierwotną wartość użytkową.

Przychód odpadków księguje się w korespondencji z kontami zapasowymi rozdziału XI i XIV bądź z kontem 076 „Roszczenia z tytułu mank, ubytków i strat“ — co do zniszczonych materiałów i towarów, z kontami produkcji — co do odpadków technologicznych. Rozchodem odpadków zużytych na własne potrzeby obciąża się konta kosztów, odpadków sprzedanych — konta sprzedaży.

138 — I n w e n t a r z ż y w y.

Na koncie 138 ewidencjonuje się wartość inwentarza żywego zaliczonego do środków obrotowych przedsiębiorstwa, a więc zwierząt młodych w okresie odchowu i zwierząt w opasie.

Wartość żywca ubojowego przemysłowego (w przedsiębiorstwach przemysłu mięsnego) ewidencjonuje się na koncie 123 „Materiały podstawowe“.

Rozdział XII — Płace.

W rozdziale XII występuje konto 141 „Płace podstawowe i dodatkowe“. Konto 141 służy do rozliczania rzeczywistych wynagrodzeń, należnych pracownikom stałym lub zatrudnionym dorywczo. Właściwe instrukcje w sprawie sporządzania planów finansowo-gospodarczych określają szczegółowo nomenklaturę plac podstawowych i dodatkowych księgowanych na koncie 141.

Konto 141 obciąża się w zasadzie na dobro konta 071 „Pracownicy za płace“ bądź 074 „Inne należności i zobowiązania“ (pracownicy nieetatowi), uznaje się zaś w ciężar właściwych kont w rozdziałach I, II, X, XIII, XV, XVI i XVII. Konto 141 nie wykazuje salda na koniec okresu.

Rozdział XIII — Produkcja.

Rozdział XIII zawiera następujące konta:

- 151 — Produkcja podstawowa,
- 152 — Pófabrykaty,
- 153 — Produkcja pomocnicza,
- 154 — Koszty bezpieczeństwa i higieny pracy,
- 155 — Remonty bieżące,
- 156 — Produkcja rolna,
- 158 — Koszty wydziałowe,
- 159 — Koszty ogólnozakładowe,
- 161 — Braki,
- 162 — Przestoje,
- 165 — Rozliczenie wykonanej produkcji przemysłowej,
- 166 — Rozliczenie wykonanej produkcji rolnej,
- 167 — Gospodarka działów pomocniczych.

151 — P r o d u k c j a p o d s t a w o w a.

W księgowości zakładów produkcyjnych na koncie 151 następuje rozliczenie kosztów produkcji wydziałów podstawowych.

Koszty bezpośrednie księguje się wprost na stronie Wn konta 151, koszty pośrednie natomiast przenosi się na to konto po uprzednim zgrupowaniu ich na koncie 158 „Koszty wydziałowe“ oraz na koncie 159 „Koszty ogólnozakładowe“.

Ponadto w ciężar konta 151 księguje się:

- nakłady na uruchomienie nowej produkcji (Ma 111),

- ostateczną stratę na brakach (Ma 161),
 - półfabrykaty własnej produkcji (Ma 152).
- Na dobro konta 151 księguje się:
- koszty rzeczywiste gotowej produkcji (Wn 165, lub 176),
 - koszty rzeczywiste półfabrykatów (Wn 152),
 - odpadki i zwroty materiałów (Wn odpowiednie konto rozdz. XI),
 - braki nienaprawialne (Wn 161).

Saldo konta 151 wyraża koszt własny produkcji w toku.

Do konta 151 prowadzi się analitykę wg grup wyrobów (zleceń) bądź faz (procesów produkcyjnych).

Zakłady żywienia zbiorowego ewidencjonują na koncie 151 artykuły żywnościowe wydane do kuchni. Ceną ewidencyjną dla tych artykułów na koncie 151 jest cena detaliczna.

Za artykuły pobrane z magazynu do kuchni obciąża się konto 151 w korespondencji z kontem 124 „Artykuły spożywcze w zakładach żywienia zbiorowego“.

Odchylenia od cen ewidencyjnych tych artykułów (tj. różnicę między ceną detaliczną a ceną zakupu) pozostawia się na koncie 134. Wydanie wyrobów gotowych z kuchni księgowane jest w różny sposób zależnie od tego, czy odbiorcą ich jest sala jadalna czy też bufet bądź inny punkt sprzedaży detalicznej.

Za posiłki wydane z kuchni na salę jadalną uznaje się konto 151 w ciężar konta 201 „Sprzedaż detaliczna towarów“ wartością artykułów żywnościowych (surowców) użytych do wytworzenia sprzedanych posiłków.

Wartość tę oblicza się drogą przemnożenia odpowiadających normom ilości surowców wchodzących w skład poszczególnych posiłków (porcji) przez ceny detaliczne tych surowców oraz przez ilość faktycznie wydanych posiłków.

Wydanie wyrobów gotowych z kuchni do bufetu księguje się na kontach 151, 179 i 182. Konto 151 uznaje się wartością zużytych surowców obliczoną w sposób podany uprzednio; konto 179 „Towary w punktach sprzedaży detalicznej“ obciąża się wartością wyrobów gotowych wyrażoną w cenach sprzedażnych jadłospisu; konto 182 „Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów“ uznaje się różnicą między zapisem na stronie Wn konta 179 i zapisem na stronie Ma konta 151.

Jednocześnie z tymi zapisami należy przenieść z konta 134 na stronę Ma konta 182 odchylenia przypadające na surowce zużyte do wytworzenia wydanych wyrobów gotowych.

152 — P ó ł f a b r y k a t y.

Na koncie 152 ewidencjonuje się półfabrykaty własnej produkcji, podlegające składowaniu w magazynach.

Na stronie Wn konta 152 księguje się półfabrykaty przyjęte do magazynu z produkcji, na stronie Ma — półfabrykaty oddane do produkcji w okresie sprawozdawczym.

Księgowania na tym koncie dokonuje się w zasadzie raz w miesiącu na podstawie prowadzonej bieżąco kartoteki ilościowej.

153 — P r o d u k c j a p o m o c n i c z a.

Na koncie 153 księguje się w zakładach produkcyjnych koszty wydziałów pomocniczych.

Do konta 153 prowadzi się ewidencję analityczną uwzględniającą podział kosztów na poszczególne wydziały pomocnicze (np. warsztat mechaniczny, kotłownia), a w ramach wydziałów — na pozycje kosztów obowiązujące przy sprawozdawczości i planowaniu.

Strona Ma konta 153 koresponduje — zależnie od odbiorcy, przyjętej ceny i od charakteru produktów (usług) — z odpowiednimi kontami rozdziałów XI, XIII, XIV i XVI.

154 — K o s z t y b e z p i e c z e ń s t w a i h i g i e n y p r a c y.

Na koncie 154 ewidencjonuje się nakłady na utrzymanie higieny i bezpieczeństwa pracy na terenie wydziałów produkcyjnych i zakładu jako całości*).

Na koncie tym nie należy ewidencjonować nakładów na ochronę pracy o charakterze inwestycyjnym.

Zgromadzone na koncie 154 koszty ulegają przy końcu okresu sprawozdawczego jednorazowemu rozliczeniu i przeniesieniu w ciężar kont:

153 — Produkcja pomocnicza,

158 — Koszty wydziałowe,

159 — Koszty ogólnozakładowe

— zależnie od charakteru omawianych nakładów i „miejsc“ (wydziałów), na rzecz których zostały poniesione.

155 — R e m o n t y b i e ż ą c e.

Konto 155 służy do ewidencji kosztów remontów bieżących, wykonywanych bądź systemem gospodarczym, bądź zleconym.

Z konta 155 przenieść należy na konta odpowiednich wydziałów (bądź na konta kosztów ogólnozakładowych lub kosztów handlowych) tylko takie sumy kosztów remontów bieżących, które z punktu widzenia prawidłowego rozliczenia kosztów w czasie odnieść można do okresu sprawozdawczego.

Jeżeli na koszty remontów stworzono rezerwę na koncie 112 „Rezerwa na wydatki przyszłych okresów“ (na tzw. remonty planowo-zapobiegawcze), uznanie konta 155 następuje w ciężar konta 112.

Saldo konta 155 wyraża nie rozliczone koszty remontów bieżących i pozostaje na tym koncie na następny okres, a w bilansie miesięcznym i kwartalnym wykazywane jest statystycznie w pozycji „Nakłady przyszłych okresów“. Bilans roczny nie powinien w zasadzie zawierać nie rozliczonych kosztów remontów bieżących.

156 — P r o d u k c j a r o l n a.

Na koncie 156 księguje się koszty produkcji roślinnej i produkcji hodowlanej.

Przy księgowaniu produkcji roślinnej do konta 156 prowadzi się oprócz kont analitycznych — zbierających koszty roku sprawozdawczego wg poszczególnych działów produkcyjnych — specjalne konto analityczne dla ujęcia kosztów lat przyszłych. Z konta tego na początku każdego roku przenosi się na konta analityczne właściwych działów produkcyjnych nakłady przypadające na bieżący rok sprawozdawczy. Konto 156 obciąża się kosztami bezpośrednimi bieżąco, a w końcu roku — kosztami pośrednimi w korespondencji z kontem 159 „Koszty ogólnozakładowe“.

Dla ustalenia kosztów przypadających na produkcję roślinną w roku sprawozdawczym należy z ogólnej sumy kosztów potrącić straty powstałe na skutek klęsk żywiołowych oraz produkcję w toku. Straty powstałe na skutek

*) Zakres pojęcia kosztów higieny i bezpieczeństwa pracy podaje „Nomenklatura nakładów na bezpieczeństwo i higienę pracy w wyodrębnionych planach finansowych“ — ustalona przez Departament Zatrudnienia, Płac i Norm P.K.P.G. (patrz Biuletyn Fin. P.K.P.G. z 1949 r. Nr 10, str. 321). Wymieniona „Nomenklatura“ stanowić winna podstawę dla sprawozdawczości analitycznej, dopóki poszczególne pozycje sprawozdawcze nie zostaną ostatecznie ustalone odrębnymi zarządzeniami.

klęsk żywiołowych przenosi się z konta 156 w ciężar konta strat i zysków, natomiast produkcja w toku pozostaje na koncie 156 i przechodzi do bilansu rocznego. Przez produkcję w toku rozumie się oprócz nakładów lat przyszłych również zbiory nie omlócone.

Produkcja gotowa dzieli się na produkcję podstawową, np. zboże, przyrost wagi żywca, i produkcję uboczną, np. słoma, nawóz. Przedmiotem kalkulacji jest tylko produkcja podstawowa, produkcję uboczną wycenia się po cenach planowych.

Wartość produkcji gotowej przenosi się w końcu roku w ciężar konta 166 „Rozliczenie wykonanej produkcji rolnej“.

158 — Koszty wydziałowe.

Na koncie 158 zbierane są koszty pośrednie, powstające na poszczególnych wydziałach podstawowych.

Do konta 158 prowadzi się ewidencję analityczną uwzględniającą podział kosztów na poszczególne wydziały, a w ramach wydziałów — na pozycje kosztów, obowiązujące przy sprawozdawczości i planowaniu.

Koszty wydziałowe przenosi się w ciężar konta 151 „Produkcja podstawowa“.

159 — Koszty ogólnozakładowe.

Na koncie 159 ewidencjonuje się koszty pośrednie, związane z całokształtem działalności produkcyjnej, w tym zarówno koszty ogólnoprodukcyjne, jak i koszty administracyjne zakładów przemysłowych i rolnych. Koszty ogólnozakładowe przenosi się w zasadzie w ciężar konta 151 „Produkcja podstawowa“ i 156 „Produkcja rolna“.

161 — Braki.

Na koncie 161 ustala się straty na brakach produkcyjnych. Przy brakach naprawialnych w ciężar konta 161 księguje się koszty samej naprawy; przy brakach ni naprawialnych konto 161 obciąża się pełnymi kosztami braku w korespondencji z kontem 151.

Konto 161 uznaje się w ciężar konta 135 za uzyskany złom, w pozostałej zaś części stanowiącej ostateczną stratę w ciężar konta 151 „Produkcja podstawowa“.

162 — Przeszoje.

Konto 162 służy do rozliczenia strat związanych z częściowym lub całkowitym unieruchomieniem procesu produkcyjnego. Stratami tego rodzaju są płace wypłacone za czas przestoju i odpowiednia część kosztów wydziałowych lub ogólnozakładowych.

Konto 162 unaje się w ciężar konta strat i zysków za straty na przestojach wywołanych siłą wyższą, w pozostałej zaś części w ciężar konta 158 „Koszty wydziałowe“ bądź 159 „Koszty ogólnozakładowe“.

165 — Rozliczenie wykonanej produkcji przemysłowej.

Konto 165 występuje tylko w przypadkach, gdy wyroby gotowe (lub usługi) ewidencjonowane są po koszcie planowanym lub w cenach zbytu. Po cenach tych przenosi się bieżąco produkcję gotową ze strony Ma konta 165 w ciężar konta 176 „Wyroby gotowe w zakładach przemysłowych i rolnych“, bądź w ciężar odpowiedniego konta rozdziału XVI.

W końcu miesiąca konto 165 obciąża się kosztami rzeczywistymi produkcji gotowej na dobro konta 151 „Produkcja podstawowa“ lub konta 153 „Produkcja pomocnicza“.

W przypadku ewidencjonowania wyrobów gotowych po koszcie planowanym saldo konta 165 przenosi się na konto 177 „Odchylenia od kosztów planowanych

wyrobów gotowych“. Analogicznie rozlicza się powstałe na koncie 165 różnice między produkcją liczoną po koszcie własnym, a liczoną po cenie zbytu, z tym jednak, że odchylenia księguje się nie na koncie 177, lecz na koncie 176 „Wyroby gotowe w zakładach przemysłowych i rolnych“, ewidencjonując je w analityce odrębnie od wyrobów gotowych (ewidencjonowanych w cenie zbytu). Odchylenia dotyczące usług przenosi się wprost na konto sprzedaży.

166 — Rozliczenie wykonanej produkcji rolnej.

Na koncie 166 kontroluje się wykonanie planu kosztów produkcji roślinnej i hodowlanej.

Gotową produkcję księguje się bieżąco po planowanym koszcie własnym na dobro konta 166 i w ciężar konta 176 „Wyroby gotowe w zakładach przemysłowych i rolnych“ — jeżeli chodzi o produkcję przeznaczoną do sprzedaży, w ciężar zaś właściwych kont rozdziału XI „Materiały“ — jeżeli chodzi o produkcję przeznaczoną na użytek wewnętrzny (nasiona, pasza) oraz przyrost wagi młodych zwierząt i opasów (138 „Inwentarz żywy“). Raz do roku konto 166 obciąża się kosztami rzeczywistymi ukończonej rolnej produkcji podstawowej i kosztami planowanymi rolnej produkcji ubocznej. Powstałe w wyniku księgowania odchylenia na koncie 166 przenosi się na te konta, na które przeniesione zostały ostatecznie wyroby gotowe, bądź materiały na własny użytek.

167 — Gospodarka działów pomocniczych.

Na koncie 167 księguje się nakłady i dochody gospodarki mieszkaniowej oraz działalności usługowej i produkcyjnej, prowadzonej w takich rozmiarach, że dla potrzeb sprawozdawczości, planowania i kalkulacji zbędne jest korzystanie z rozbudowanego systemu kont rozdziału XIII. Zakładami takimi mogą być nieduże pralnie i malarnie, zakłady fryzjerskie, warsztaty napraw obuwia, jednostki transportowe itp. Konto 167 obciąża się za nakłady, a uznaje za wykonane usługi i wyroby.

Saldo konta 167 (po uwzględnieniu ewentualnego rewanentu produkcji w toku) przenosi się w końcu roku na konto 214 „Straty i zyski“.

Rozdział XIV — Towary.

Rozdział XIV zawiera następujące konta:

- 171 — Rozliczenie faktur i towarów,
- 173 — Towary w składnicach,
- 174 — Towary w hurtowniach,
- 175 — Towary w punktach skupu,
- 176 — Wyroby gotowe w zakładach przemysłowych i rolnych,
- 177 — Odchylenia od kosztów planowanych wyrobów gotowych,
- 178 — Towary w składach sezonowych,
- 179 — Towary w punktach sprzedaży detalicznej,
- 182 — Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów,
- 184 — Rezerwa na podatek obrotowy,
- 185 — Koszty obciążające zapasy towarów,
- 187 — Towary na przechowaniu u odbiorców,
- 189 — Towary wysłane.
- 171 — Rozliczenie faktur i towarów.

Konto 171 jest kontem pomocniczym służącym do ustalenia i rozliczenia rozbieżności pomiędzy fakturą dostawcy a dowodem przyjęcia towarów, zarówno pod względem wartości jak i czasu otrzymania. Umożliwia ono w ten sposób bieżące ustalenie mank i ubytków

w transporcie oraz w końcu okresu sprawozdawczego ustalenie wartości towarów w drodze i dostaw towarowych nie fakturowanych.

Na stronie Wn konta 171 księguje się zapłacone lub zaakceptowane faktury dostawców. W końcu okresu w ciężar konta 171 księguje się w korespondencji z kontem 068 „Dostawy nie fakturowane” wartość towarów otrzymanych, na które nie nadeszły faktury.

Na stronie Ma konta 171 księguje się:

- 1) wartość towarów w cenie zakupu w korespondencji:
 - a) z odpowiednim kontem magazynowym rozdz. XIV — za towary otrzymane, z ewent. zapisem uzupełniającym na koncie 182 w przypadku ewidencjonowania towarów w cenach innych niż ceny zakupu;
 - b) z kontami rozdz. XVI — za towary sprzedane lub przerzucone w tranzycie i refakturowane odbiorcy;
 - c) z kontem 189 „Towary wysłane”, w końcu okresu — za towary sprzedane w tranzycie a nie refakturowane;
- 2) wartość otrzymanych opakowań — w korespondencji z kontem 132 „Opakowania” i ewent. z kontem 192 „Eksplotacja opakowań” za różnicę między ceną ewidencyjną opakowań a ceną fakturową;
- 3) fakturowane koszty zakupu towarów otrzymanych — w korespondencji z odpowiednim kontem rozdz. XV „Koszty handlowe”;
- 4) wartość mank i ubytków transportowych — w korespondencji z kontem 076 „Roszczenia z tytułu mank, ubytków i strat”.

Saldo Wn konta 171 przedstawia wartość towarów (w cenie zakupu — fakturowane koszty zakupu) i opakowań, zakupionych a nie otrzymanych do końca okresu sprawozdawczego. W sprawozdaniach okresowych saldo powyższe wykazywane jest w pozycji „Towary w drodze”.

173 — T o w a r y w s k ł a d n i c a c h .

Konto 173 służy do wartościowego ujęcia stanu towarów w składnicach.

Wszelkie zmiany ilościowe towarów znajdują odbicie wartościowe na koncie 173 w cenach ewidencyjnych, tzn. cenach, po których dane towary ewidencjonowane są na kontach analitycznych.

Konto 173 obciąża się:

- 1) za towary przyjęte do magazynu w korespondencji z kontem 171;
- 2) za ujawnione przy inwentaryzacji nadwyżki towarowe uznając konto 214;
- 3) za różnicę między ceną ewidencyjną i ceną zakupu na dobro konta 182.

Konto 173 uznaje się:

- 1) za towary sprzedane w korespondencji z odpowiednim kontem sprzedaży oraz w korespondencji z kontem 182 za różnicę pomiędzy ceną ewidencyjną a ceną zakupu sprzedanych towarów;
- 2) za towary oddane do przerobu w korespondencji z kontem 151 za wartość w cenie zakupu i ewentualnie z kontem 182 za różnicę między ceną ewidencyjną a ceną zakupu;
- 3) za stwierdzone przy inwentaryzacji manka i ubytki w korespondencji z kontem 076.

174 — T o w a r y w h u r t o w n i a c h .

Konto 174 służy do wartościowego ujęcia stanu towarów w składach hurtowych, należących zarówno do przedsiębiorstw handlu hurtowego jak i do przedsiębiorstw handlu detalicznego. Wszelkie zmiany ilościowe

składowanych towarów znajdują odbicie wartościowe na koncie 174 w cenach ewidencyjnych, tzn. w cenach, po których dane towary ewidencjonowane są na kontach analitycznych.

Konto 174 obciąża się:

- 1) za towary przyjęte do magazynu w korespondencji z kontem 171 „Rozliczenie faktur i towarów”;
- 2) za ujawnione przy inwentaryzacji nadwyżki towarowe uznając konto 214 „Straty i zyski”;
- 3) za różnicę między ceną ewidencyjną i ceną zakupu na dobro konta 182 „Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów”.

Konto 174 uznaje się:

- 1) za towary sprzedane w korespondencji z odpowiednim kontem sprzedaży (203, 202, 201) oraz w korespondencji z kontem 182 — za różnicę między ceną ewidencyjną i ceną zakupu sprzedanych towarów;
- 2) za przerzuty towarów — w korespondencji z kontem 209 oraz z kontem 182 — za różnicę między ceną ewidencyjną a ceną zakupu;
- 3) za towary oddane do przerobu — w korespondencji z kontem 151 „Produkcja podstawowa” — za wartość w cenie zakupu i z kontem 182 — za różnicę między ceną ewidencyjną a ceną zakupu;
- 4) za stwierdzone przy inwentaryzacji manka i ubytki — w korespondencji z kontem 076 „Roszczenia z tytułu mank, ubytków i strat”.

175 — T o w a r y w p u n k t a c h s k u p u .

Na koncie 175 księguje się towary w punktach (składach) skupu. Ceną ewidencyjną jest cena zakupu (skupu).

Konto 175 obciąża się:

- 1) za zakupione i przyjęte przez magazyn produkty w korespondencji z kontami 066 „Dostawcy za faktury pozainkasowe”, 041 „Kasa” lub 073 „Pracownicy za sumy do rozliczenia” w zależności od sposobu rozliczania skupu;
- 2) za ujawnione przy inwentaryzacji nadwyżki towarowe w korespondencji z kontem 214 „Straty i zyski”.

Konto 175 uznaje się:

- 1) za towary sprzedane w korespondencji z kontem 203 „Sprzedaż hurtowa towarów”;
- 2) za przerzuty towarów — w korespondencji z kontem 209 „Przerzuty”;
- 3) za towary oddane do przerobu — w korespondencji z kontem 151 „Produkcja podstawowa”;
- 4) za stwierdzone przy inwentaryzacji manka i ubytki — w korespondencji z kontem 076 „Roszczenia z tytułu mank, ubytków i strat”.

176 — W y r o b y g o t o w e w z a k ł a d a c h p r z e m y s ł o w y c h i r o l n y c h .

Na koncie 176 księguje się wyroby gotowe znajdujące się w magazynach zakładów przemysłowych lub rolnych.

Przychód wyrobów gotowych z produkcji do magazynu księguje się w korespondencji z kontami 165 lub 166, jeżeli ceną ewidencyjną jest planowany koszt własny lub cena zbytu.

Jeżeli wyroby gotowe ewidencjonuje się w rzeczywistym koszcie własnym strona Wn konta 176 koresponduje bezpośrednio z kontem 151 „Produkcja podstawowa” lub 153 „Produkcja pomocnicza”. Wartość wyrobów sprzedanych przenosi się po cenie ewidencyjnej z konta 176 w ciężar konta 201 lub 203.

Na koncie 176 księguje się ponadto ewidencjonowane na odrębnej karcie analitycznej odchylenie ceny

ewidencyjnej produkcji od rzeczywistego kosztu własnego:

- a) w stosunku do produkcji przemysłowej, ewidencjonowanej w cenie zbytu — w korespondencji z kontem 165;
- b) w stosunku do produkcji rolnej ewidencjonowanej po koszcie planowanym — w korespondencji z kontem 166.

177 — Odchylenia od kosztów planowanych wyrobów gotowych.

Konto 177 występuje tylko w przypadku ewidencjonowania gotowych wyrobów przemysłowych po koszcie planowanym.

Nadwyżkę planowanego kosztu ponad rzeczywisty koszt własny wytworzonych wyrobów gotowych księguje się na stronie Ma konta 177 i w ciężar konta 165, nadwyżkę rzeczywistego kosztu własnego ponad koszt planowany na stronie Wn konta 177 i na dobro konta 165.

W miarę sprzedaży wyrobów gotowych odchylenia przenoszone są z konta 177 w ciężar odpowiednich kont, rozdz. XVI „Sprzedaż i przerzuty“ w formie zwykłego zapisu księgowego lub czerwonego storna.

178 — Towary w składach sezonowych.

Na koncie 178 księguje się produkty rolne znajdujące się w składach specjalnie przeznaczonych do sezonowego przechowywania towarów.

Dotyczy to wszelkich zakładów handlowych, w których składy takie występują, z wyjątkiem zakładów żywienia zbiorowego, w których produkty rolne rejestrowane są w każdym przypadku na koncie 124 „Artykuły spożywcze w zakładach żywienia zbiorowego“. Ceną ewidencyjną dla produktów w składach sezonowych jest cena zakupu.

Konto 178 obciąża się:

- 1) za zakupione w celu przechowywania produkty rolne — w korespondencji z kontem 171 „Rozliczenie faktur i towarów“;
- 2) za przyjęte do składowania produkty rolne, początkowo przeznaczone do zwykłej sprzedaży i ewidencjonowane na innych kontach zapasowych w korespondencji z odpowiednimi kontami magazynowymi;
- 3) za nadwyżki ujawnione przy inwentaryzacji, uznając konto 214 „Straty i zyski“.

Konto 178 uznaje się:

- 1) za sprzedane produkty w korespondencji z kontem 203 „Sprzedaż hurtowa towarów“;
- 2) za produkty oddane do przerobu — w korespondencji z kontem 151 „Produkcja podstawowa“;
- 3) za manka i ubytki stwierdzone przy inwentaryzacji — w korespondencji z kontem 076 „Roszczenia z tytułu mank, ubytków i strat“.

179 — Towary w punktach sprzedaży detalicznej.

Konto 179 służy do księgowania towarów znajdujących się w miejscach sprzedaży detalicznej, występujących zarówno w zakładach handlu detalicznego, jak też w zakładach żywienia zbiorowego.

W zakładach handlu detalicznego konto 179 koresponduje po stronie Winien:

- 1) za towary przyjęte do sprzedaży — z kontem 171 „Rozliczenie faktur i towarów“ — za wartość w cenie zakupu i z kontem 182 „Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów“ — za różnicę między ceną zakupu i ceną ewidencyjną;

2) za nadwyżki towarowe, ujawnione przy inwentaryzacji — z kontem 214 „Straty i zyski“; po stronie zaś Ma:

- 1) za towary sprzedane:
 - a) bezpośrednio konsumentom prywatnym — z kontem 201 „Sprzedaż detaliczna towarów“;
 - b) na zaopatrzenie przedsiębiorstw, instytucji i urzędów — z kontem 202 „Sprzedaż drobnohurtowa towarów“;
- 2) za manka i ubytki stwierdzone przy inwentaryzacji — z kontem 076 „Roszczenia z tytułu mank, ubytków i strat“.

Zakłady żywienia zbiorowego księgują na koncie 179 towary znajdujące się w bufetach lub innych miejscach sprzedaży detalicznej i to zarówno towary nabyte (obcej produkcji) jak też towary wytworzone we własnym zakresie. Towary te księgowane są zawsze w ich ostatecznej wartości sprzedażnej, to znaczy: albo

- a) w cenach detalicznych (np. pieczywo, papierosy, zapałki), albo
- b) w cenach bufetowych, tj. cenach detalicznych powiększonych o pewien narzut (np. napoje alkoholowe, owoce), albo
- c) w cenach jądłospisu, tj. w cenach ustalonych drogą kalkulacji.

Przychód towarów do bufetu księgowany jest w ciężar konta 179 w korespondencji z kontem 124 „Artykuły spożywcze w zakładach żywienia zbiorowego“ — jeżeli chodzi o towary nabyte, i z kontem 151 „Produkcja podstawowa“ — jeżeli chodzi o towary własnej produkcji.

Przychód towarów nabytych powoduje jednocześnie przeniesienie odchyleń przypadających na te towary z konta 134 „Odchylenia od cen ewidencyjnych artykułów spożywczych“ na konto 182 „Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów“. W przypadku gdy cena ewidencyjna towaru w bufecie jest wyższa od ceny ewidencyjnej tego samego towaru w magazynie (tj. ceny detalicznej), różnicę księguje się również na koncie 182.

Przychód wyrobów własnych do bufetu księgowany jest w sposób następujący:

- 1) konto 179 obciąża się wartością wyrobów gotowych przyjętych do sprzedaży po cenach ewidencyjnych bufetu, tj. jądłospisu;
- 2) konto 151 uznaje się wartością surowców, zużytych do wytworzenia tych wyrobów, po cenach ewidencyjnych magazynu, tj. detalicznych;
- 3) konto 182 uznaje się wartością różnicy między zapisem na stronie Wn konta 179 i na stronie Ma konta 151;
- 4) jednocześnie przenosi się na konto 182 z konta 134 odchylenia przypadające na zużyte surowce.

Wartość sprzedanych towarów nabytych księgowana jest bieżąco po cenie ewidencyjnej na dobro konta 179 i w ciężar konta 201 „Sprzedaż detaliczna towarów“, z tym, że w końcu miesiąca zapis na stronie Wn konta 201 zostaje wystornowany w korespondencji z kontem 182 w wysokości odchyleń przypadających na sprzedane towary.

Wartość sprzedanych wyrobów własnej produkcji księgowana jest również bieżąco na dobro konta 179 wg cen ewidencyjnych, obciążenie jednak konta 201 następuje w tym przypadku wg cen detalicznych zużytych do produkcji surowców wg ich norm zużycia z jednoczesnym obciążeniem konta 182 za narzut zakładu żywienia zbiorowego. Storno odchyleń przypadających na zużyte surowce następuje w końcu okresu podobnie jak przy sprzedaży towarów nabytych.

182 — Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów.

Na koncie 182 księguje się różnicę pomiędzy wartością ujętych w rozdz. XIV zapasów towarowych wg cen ewidencyjnych a ich wartością wg cen zakupu.

Konto 182 uznaje się:

- 1) za różnicę pomiędzy ceną ewidencyjną a ceną zakupu zaprzychodowanych towarów w korespondencji z odnow ednim kontem rozdz. XIV;
- 2) w zakładach żywienia zbiorowego:
 - a) za różnicę pomiędzy ceną ewidencyjną (detaliczną) artykułów wydanych z magazynu (konto 124) lub z kuchni (konto 151) a ceną ewidencyjną towarów lub wyrobów własnych przyjętych do bufetu, czyli za narzut zakładu żywienia zbiorowego, w korespondencji z kontem 179 „Towary w punktach sprzedaży detalicznej“;
 - b) za różnicę między ceną zakupu a ceną ewidencyjną artykułów wydanych z magazynu (konto 124) lub z kuchni (konto 151) do bufetu w korespondencji z kontem 134.

Konto 182 obciąża się:

- 1) za różnicę między ceną zakupu a ceną ewidencyjną towarów sprzedanych w korespondencji z odpowiednim kontem magazynowym;
- 2) za zrealizowany narzut zakładu żywienia zbiorowego przy sprzedaży wyrobów własnych z bufetu — w korespondencji z kontem 179 „Towary w punktach sprzedaży detalicznej“;
- 3) za przeniesienie odchyłeń przypadających na stwierdzone manka i ubytki — w korespondencji z kontem 077.

O ile wartość sprzedanych towarów lub wyrobów księgowana jest bieżąco w ciężar kont rozdz. XVI wg cen wyższych od ceny zakupu w końcu okresu sprawozdawczego, na koncie 182 dokonuje się odpowiedniego zapisu korygującego w korespondencji z kontami rozdz. XVI (czerwone storna).

184 — Rezerwa na podatek obrotowy.

Konto 184 występuje w tych przypadkach, gdy wyroby ewidencjonowane są na kontach zapasowych w cenie detalicznej z rezerwowanymi odchyleniami od cen ewidencyjnych, a to z uwagi na to, że podatek obrotowy nie jest pokrywany z tych odchyłeń. Utworzona rezerwa na podatek obrotowy, płatny z chwilą sprzedaży, księgowana jest na stronie Ma konta 184 w korespondencji z odpowiednim kontem magazynowym, przez co koryguje ona łącznie z odchyleniami wartość ewidencyjną tych wyrobów do ich wartości wg kosztu własnego. Obciążenie konta 184 na dobro konta 081 „Rozrachunki z tytułu podatków, danin i opłat“ następuje w momencie sprzedaży tych wyrobów.

185 — Koszty obciążające zapasy towarów.

Na koncie tym księguje się w końcu każdego okresu sprawozdawczego nakłady, przypadające na remanent towarów, w korespondencji z kontami rozdziału XV. Na początku następnego okresu zapis powyższy podlega wystornowaniu.

187 — Towary na przechowaniu u odbiorcy.

Na koncie 187 księguje się towary i wyroby wysłane do odbiorcy, lecz przez niego nie zakupione, gdyż: albo odbiorca odmówił akceptu faktury, a dostawca godzi się na anulowanie umowy kupna — sprzedaży, albo też odbiorca zaakceptował fakturę, lecz z bra-

ku środków nie jest w stanie jej zapłacić, a dostawca uznaje to za powód do anulowania transakcji, o ile odpowiednie przepisy na to zezwalają.

Księgowanie przebiega następująco:

- 1) czerwone storno sprzedaży w korespondencji z kontem odbiorcy;
- 2) przeniesienie kosztu własnego sprzedaży (czerwone storno) w ciężar konta 187;
- 3) przeniesienie kosztów fakturowanych w ciężar konta 187 w korespondencji z kontem odbiorcy 061—062.

189 — Towary wysłane.

Towary i wyroby wysłane w ciągu okresu sprawozdawczego do odbiorców, na które do końca okresu nie oddano faktury na inkaso lub nie przesłano jej bezpośrednio odbiorcy (przy fakturach pozainkasowych), księgowane są na koncie 189 „Towary wysłane“. W związku z tym w końcu okresu sprawozdawczego wartość tych towarów w cenie ewidencyjnej przeniesiona zostaje z-kont magazynowych w ciężar konta 189 „Towary wysłane“.

W następnym okresie sprawozdawczym po wysłaniu faktur uznaje się konto sprzedaży w ciężar konta odbiorcy za zafakturowaną wartość towarów, a jednocześnie obciąża się konto sprzedaży wartością sprzedanych towarów w cenie zakupu w korespondencji z kontem 189 i kontem 182.

Rozdział XV — Koszty handlowe.

Rozdział XV zawiera następujące konta:

- 191 — Odsetki,
 - 192 — Eksploatacja opakowań,
 - 193 — Koszty punktów skupu,
 - 194 — Koszty składów sezonowych,
 - 195 — Koszty składnic i biur zbytu (sprzedaży)
 - 196 — Koszty hurtowni,
 - 197 — Koszty punktów sprzedaży detalicznej,
 - 198 — Koszty zakładów żywienia zbiorowego,
 - 199 — Koszty zarządu.
- 191 — O d s e t k i.

W ciężar konta 191 księguje się odsetki zapłacone, a na dobro — odsetki otrzymane. Saldo Wn tego konta przenosi się w końcu okresu sprawozdawczego na odpowiednie konta kosztów handlowych (193—199) i konta rozdz. XIII, ewentualne saldo Ma — na konto strat i zysków.

192 — Eksploatacja opakowań.

Na koncie 192 ustala się wynik eksploatacji opakowań. Konto 192 obciąża się za nakłady i straty związane z użytkowaniem opakowań. Należą do nich różnice ujemne między ceną ewidencyjną a ceną zakupu bądź ceną sprzedaży, koszty napraw, wynik likwidacji opakowań itp.

Na stronie Ma konta 192 księguje się dochody z eksploatacji opakowań. Należą do nich różnice dodatnie między ceną ewidencyjną a ceną zakupu bądź ceną sprzedażą, wartość materiału uzyskanego przy likwidacji opakowań, wartość opakowań otrzymanych bezpłatnie itp. Saldo Wn konta 192 przenosi się w końcu okresu sprawozdawczego na odpowiednie konta kosztów handlowych (193 — 199) lub kosztów produkcji rozdz. XIII. Saldo Ma przeksięguje się w końcu roku na konto 214 „Straty i zyski“.

193 — Koszty punktów skupu.

Na koncie 193 księguje się nakłady ponoszone przez punkty, placówki i składy skupu, z wyjątkiem nakładów na sezonowe składowanie piodów rolnych.

Nakłady te grupuje się w analityce następująco:

n a k ł a d y b e z p o ś r e d n i e :

- 1) przewozy kolejowe, wodne, powietrzne oraz przesyłki pocztowe:
 - a) wysyłkowe,
 - b) inne;
- 2) przewozy pozostałe:
 - a) do punktu skupu,
 - b) wysyłkowe,
 - c) inne;
- 3) składowanie, przerób handlowy i opakowanie;
- 4) ubytki w granicach norm i straty towarowe;
- 5) ubytki w części przekraczającej normy;

n a k ł a d y p o ś r e d n i e :

- 6) płace;
- 7) narzuty na płace;
- 8) utrzymanie nieruchomości i ruchomości:
 - a) czynsz dzierżawny,
 - b) amortyzacja środków trwałych,
 - c) remont bieżący środków trwałych,
 - d) umorzenie, zużycie i remont przedmiotów nie-trwałych,
 - e) pozostałe nakłady;
- 9) nakłady biurowe (telekomunikacja, poczta, materiały itp.);
- 10) podróże służbowe i utrzymanie własnego taboru osobowego;
- 11) odsetki i prowizje bankowe;
- 12) eksploatacja opakowań;
- 13) pozostałe nakłady.

W końcu okresu sprawozdawczego nakłady bezpośrednie (z wyjątkiem nakładów podanych w pkt 1 lit. a) i pkt 2 lit. b) przenosi się z konta 193 na konto 185 „Koszty obciążające zapasy towarów“ — w części proporcjonalnej do zapasu towarów znajdujących się w magazynach, w części zaś proporcjonalnej do towarów sprzedanych pozostawia się na koncie 193 i w końcu roku przenosi się na konto 214. Nakłady wymienione w pkt 1 lit. a) i pkt 2 lit. b) przenosi się również w końcu roku na konto 214.

Nakłady pośrednie dzieli się w części odpowiadającej planowemu stosunkowi tych nakładów do wartości dokonanego skupu na obciążające remanent towarów i dotyczące sprzedanych towarów. Pozostała ich część stanowi nakłady przyszłych okresów i przenoszona jest w końcu okresu sprawozdawczego na konto 111.

Nakłady obciążające remanent towarów przenosi się w końcu okresu sprawozdawczego na konto 185. Reszta nakładów pozostaje na koncie 193 i w końcu roku zostaje przeniesiona na konto 214 „Straty i zyski“.

194 — K o s z t y s k ł a d ó w s e z o n o w y c h.

Na koncie 194 księguje się nakłady na składowanie warzyw, owoców itp. w specjalnych przechowalniach, kopcach itp. urządzeniach, przystosowanych do zabezpieczenia łatwo psujących się towarów. Składy sezonowe (a więc i konto 194) mogą wystąpić zarówno w placówkach skupu jak i w placówkach handlu hurtowego i detalicznego.

Nakłady na składowanie sezonowe grupuje się w analityce następująco:

- 1) przewozy kolejowe, wodne, powietrzne oraz przesyłki pocztowe:
 - a) wysyłkowe,
 - b) inne;
- 2) przewozy pozostałe:

- a) wysyłkowe,
- b) inne;
- 3) składowanie, przerób handlowy i opakowanie;
- 4) ubytki w granicach norm i straty towarowe;
- 5) ubytki w części przekraczającej normy;
- 6) płace;
- 7) narzuty na płace;
- 8) utrzymanie nieruchomości i ruchomości;
- 9) odsetki i prowizje bankowe;
- 10) eksploatacja opakowań;
- 11) pozostałe nakłady.

Nakłady na składowanie sezonowe z wyjątkiem nakładów wymienionych w pkt. 1 lit. a), pkt 2 lit. a), pkt 5, 10 i 11 przenosi się w końcu okresu sprawozdawczego na konto 185 „Koszty obciążające zapasy towarów w części proporcjonalnej do wagi towarów, znajdujących się w magazynie. Reszta nakładów pozostaje na koncie 194, skąd w końcu roku przenosi się je na konto 214.

— K o s z t y s k ł a d n i c i b i u r z b y t u (s p r z e d a ż y).

Na koncie 195 księguje się wszystkie nakłady ponoszone przez składnice i biura zbytu (sprzedaży).

Nakłady księgowane na koncie 195 grupuje się w analityce następująco:

- 1) przewozy kolejowe, wodne, powietrzne oraz przesyłki pocztowe:
 - a) wysyłkowe,
 - b) inne;
- 2) przewozy pozostałe:
 - a) wysyłkowe,
 - b) inne;
- 3) składowanie, przerób handlowy i opakowanie
- 4) ubytki w granicach norm i straty towarowe
- 5) ubytki w części przekraczającej normy;
- 6) płace;
- 7) narzuty na płace;
- 8) utrzymanie nieruchomości i ruchomości:
 - a) czynsz dzierżawny,
 - b) amortyzacja środków trwałych,
 - c) remont bieżący środków trwałych,
 - d) umorzenie, zużycie i remont przedmiotów nie-trwałych,
 - e) pozostałe nakłady;
- 9) nakłady biurowe (telekomunikacja, poczta, materiały itp.);
- 10) podróże służbowe i utrzymanie własnego taboru osobowego;
- 11) odsetki i prowizje bankowe;
- 12) eksploatacja opakowań;
- 13) pozostałe nakłady.

W końcu okresu sprawozdawczego nakłady na przewozy towarów z wyjątkiem nakładów na przewozy wysyłkowe aktywuje się na koncie 185 „Koszty obciążające zapasy towarów“ — proporcjonalnie do zapasu towarów.

Pozostała część nakładów pozostawia się na koncie 195, skąd w końcu roku przenosi się ją na konto 214.

196 — K o s z t y h u r t o w n i.

Na koncie 196 księguje się wszystkie nakłady ponoszone przez hurtownie z wyjątkiem nakładów na składowanie sezonowe oraz bezpośrednich nakładów na sprzedaż detaliczną.

Nakłady księgowane na koncie 196 grupuje się w analityce następująco:

- 1) przewozy kolejowe, wodne, powietrzne oraz przesyłki pocztowe:

- a) wysyłkowe,
- b) inne;
- 2) przewozy pozostałe:
 - a) wysyłkowe,
 - b) inne;
- 3) składowanie, przerób handlowy i opakowanie;
- 4) ubytki w granicach norm i straty towarowe;
- 5) ubytki w części przekraczającej normy;
- 6) nakłady na sprzedaż detaliczną pozasklepową;
- 7) płace;
- 8) narzuty na płace;
- 9) utrzymanie nieruchomości i ruchomości:
 - a) czynsz dzierżawny,
 - b) amortyzacja środków trwałych,
 - c) remont bieżący środków trwałych,
 - d) umorzenie, zużycie i remont przedmiotów nietrwałych,
 - e) pozostałe nakłady;
- 10) nakłady biurowe (telekomunikacja, poczta, materiały itp.);
- 11) podróże służbowe i utrzymanie własnego taboru osobowego;
- 12) odsetki i prowizje bankowe;
- 13) eksploatacja opakowań;
- 14) pozostałe nakłady.

W końcu okresu sprawozdawczego nakłady na przewozy towarów z wyjątkiem nakładów na przewozy wysyłkowe aktywuje się na koncie 185 „Koszty obciążające zapasy towarów” proporcjonalnie do zapasu towarów. Pozostałą część nakładów pozostawia się na koncie 196, skąd w końcu roku przenosi się ją na konto 214 „Straty i zyski”.

197 — Koszty punktów sprzedaży detalicznej.

Na koncie 197 księguje się wszystkie nakłady ponoszone przez punkty sprzedaży detalicznej z wyłączeniem nakładów na żywienie zbiorowe i składowanie sezonowe.

Nakłady te grupuje się w analityce następująco:

- 1) przewozy kolejowe, wodne, powietrzne oraz przesyłki pocztowe:
 - a) wysyłkowe,
 - b) inne;
- 2) przewozy pozostałe:
 - a) wysyłkowe,
 - b) inne;
- 3) składowanie, przerób handlowy i opakowanie;
- 4) ubytki w granicach norm i straty towarowe;
- 5) ubytki w części przekraczającej normy;
- 6) nakłady na sprzedaż detaliczną pozasklepową;
- 7) płace;
- 8) narzuty na płace;
- 9) utrzymanie nieruchomości i ruchomości:
 - a) czynsz dzierżawny,
 - b) amortyzacja środków trwałych,
 - c) remont bieżący środków trwałych,
 - d) umorzenie, zużycie i remont przedmiotów nietrwałych,
 - e) pozostałe nakłady;
- 10) nakłady biurowe (telekomunikacja, poczta, materiały itp.);
- 11) podróże służbowe i utrzymanie własnego taboru osobowego;
- 12) odsetki i prowizje bankowe;
- 13) eksploatacja opakowań;
- 14) pozostałe nakłady.

Sposób księgowania na koncie 197 w końcu okresu i w końcu roku jest analogiczny do sposobu podanego w komentarzu do konta 196.

198 — Koszty zakładów żywienia zbiorowego.

Na koncie 198 księguje się wszystkie nakłady, zarówno na produkcję jak i na obrót, ponoszone przez zakłady żywienia zbiorowego.

Nakłady te grupuje się w analityce następująco:

- 1) przewozy kolejowe, wodne, powietrzne oraz przesyłki pocztowe;
- 2) przewozy pozostałe;
- 3) składowanie, przerób handlowy i opakowanie;
- 4) ubytki w granicach norm i straty towarowe;
- 5) ubytki w części przekraczającej normy;
- 6) paliwo i energia na cele produkcyjne;
- 7) płace;
- 8) narzuty na płace;
- 9) utrzymanie nieruchomości i ruchomości:
 - a) czynsz dzierżawny,
 - b) amortyzacja środków trwałych,
 - c) remont bieżący środków trwałych,
 - d) umorzenie, zużycie i konserwacja przedmiotów nietrwałych:
 - I) naczyń kuchennych, odzieży, zastawy i bielizny stołowej,
 - II) pozostałych ruchomości,
 - e) pozostałe nakłady;
- 10) nakłady biurowe (telekomunikacja, poczta, materiały itp.);
- 11) podróże służbowe i utrzymanie własnego taboru osobowego;
- 12) odsetki i prowizje bankowe;
- 13) eksploatacja opakowań;
- 14) pozostałe nakłady.

W końcu okresu sprawozdawczego nakłady na przewóz artykułów spożywczych przy zakupie, przypadające na remanent, ujęte wraz z nakładami na inne przewozy w pkt 1 i 2, aktywuje się na koncie 124 „Artykuły spożywcze w zakładach żywienia zbiorowego”. Pozostałą część nakładów pozostaje na koncie 198. W końcu roku przeksięgowuje się ją na konto 214 „Straty i zyski”.

199 — Koszty zarządu.

Na koncie 199 księguje się nakłady ponoszone przez wyodrębnione jednostki administracyjne, utrzymywane ze zryczałtowanego narzutu na koszty podległych placówek operatywnych, oraz nakłady na kierownictwo i administrację, ponoszone w placówkach operatywnych, których księgowość prowadzi równocześnie co najmniej dwa spośród następujących kont: 151, 193, 195, 196, 197 i 198. Nakłady księgowane na koncie 199 grupuje się w analityce następująco:

- 1) płace;
- 2) narzuty na płace;
- 3) utrzymanie nieruchomości i ruchomości;
- 4) podróże służbowe;
- 5) utrzymanie własnego taboru osobowego;
- 6) nakłady biurowe (telekomunikacja, poczta, materiały itp.);
- 7) pozostałe nakłady.

Saldo konta 199 przenosi się w końcu roku na konto 214 „Straty i Zyski”.

Rozdział XVI — Sprzedaż i przerzuty.

Konta rozdziału XVI przeznaczone są do księgowania sprzedaży towarów, wyrobów własnych i usług oraz przerzutów.

W przedsiębiorstwach handlowych rozróżnia się następujące rodzaje działalności: obrót towarowy, skup, przetwórstwo, usługi, żywienie zbiorowe, działalność biur zbytu (sprzedaży) i składnic.

Obrót towarowy dzieli się na szczebel hurtu i szczebel detalu.

Wszelkie obroty dokonywane pomiędzy poszczególnymi rodzajami działalności i pomiędzy szczeblami bez względu na to, czy mają miejsce wewnątrz danego przedsiębiorstwa, czy też pomiędzy przedsiębiorstwami bądź ostatecznymi odbiorcami, uważane są za sprzedaż i księgowane są na kontach 201, 202, 203 i 204. Natomiast wszelkie obroty dokonywane w ramach tego samego rodzaju działalności lub na tym samym szczeblu uważane są za przerzuty i księgowane są w zasadzie na koncie 209.

Obroty towarowe dokonywane na poziomie tego samego szczebla między jednostkami:

- a) działającymi na pełnym wewnętrznym rozrachunku gospodarczym księgowane są na koncie 209,
- b) w ramach jednej jednostki na pełnym wewnętrznym rozrachunku gospodarczym uważane są (o ile postanowienia branżowe nie stanowią inaczej) za przesunięcia magazynowe i księgowane w ramach kont magazynowych.

Dla celów sprawozdawczych zarówno sprzedaż hurtowa jak i przerzuty muszą być podzielone na:

- a) wewnętrzne (dokonywane między jednostkami wchodzącymi w skład tej samej jednostki statutowej),
- b) zewnętrzne (dokonywane między jednostkami wchodzącymi w skład różnych jednostek statutowych).

Księgowania na kontach rozdz. XVI dokonywane są bądź z chwilą wpłaty pieniędzy przez nabywcę w obrocie gotówkowym, bądź też po oddaniu faktury na inkaso wzgl. wysłania jej bezpośrednio do nabywcy (przy obrocie pozainkasowym).

Rozdział XVI obejmuje następujące konta:

- 201 — Sprzedaż detaliczna towarów,
- 202 — Sprzedaż drobnohurtowa towarów,
- 203 — Sprzedaż hurtowa towarów,
- 204 — Sprzedaż usług,
- 209 — Przerzuty.

201 — Sprzedaż detaliczna towarów.

Konto 201 przeznaczone jest do księgowania sprzedaży towarów i wyrobów własnych sprzedanych po cenach detalicznych konsumentom indywidualnym.

Konto 201 uznaje się za sprzedane towary w korespondencji z kontami środków pieniężnych, należności w inkasie, odbiorców w zależności od sposobu dokonywania rozliczeń.

Konto 201 obciąża się:

- 1) wartością sprzedanych towarów i wyrobów własnych w cenie zakupu lub kosztu własnego w korespondencji z odpowiednimi kontami magazynowymi rozdz. XIV;
- 2) wartością sprzedanych towarów komisowych w cenie sprzedażnej w korespondencji z kontem 074 „Inne należności i zobowiązania“.

Jeżeli konto 201 obciąża się bieżąco wartością sprzedanych towarów lub wyrobów własnych w innej cenie niż cena zakupu lub kosztu własnego, to w końcu okresu sprawozdawczego należy zapisać na stronie Wn konta 201 skorygować do właściwej wysokości w korespondencji z kontami ewidencjonującymi dane odchylenia.

W sprawozdawczości obroty na koncie 201 wykazane będą w rozbięciu na następujące pozycje analityczne:

201 — Sprzedaż detaliczna towarów:

- 1) — w punktach sprzedaży detalicznej,
- 2) — w punktach sprzedaży komisowej,

- 3) — w zakładach żywienia zbiorowego,
- 4) — własnej produkcji w zakładach żywienia zbiorowego,
- 5) — własnej produkcji w innych zakładach,
- 6) — w hurtowniach,
- 7) — w punktach skupu.

202 — Sprzedaż drobnohurtowa towarów.

Konto 202 przeznaczone jest do księgowania sprzedaży towarów i wyrobów własnych, sprzedanych na zaopatrzenie przedsiębiorstw, organizacji i instytucji, o ile sprzedaż ta dokonywana jest po cenach wyższych niż ceny hurtowe.

Księgowania na koncie 202 dokonywane są w sposób analogiczny do księgowania na koncie 201.

W sprawozdawczości obroty konta 202 będą wykazywane w rozbięciu na następujące pozycje analityczne:

202 — Sprzedaż drobnohurtowa towarów:

- 1) — w punktach sprzedaży detalicznej,
- 2) — własnej produkcji w zakładach żywienia zbiorowego,
- 3) — w hurtowniach.

203 — Sprzedaż hurtowa towarów.

Na koncie 203 księguje się sprzedaż towarów i wyrobów własnych sprzedanych po cenach hurtowych lub niższych.

Zasady księgowania operacji na koncie 203 są analogiczne do zasad księgowania na koncie 201.

Dla celów sprawozdawczych obroty na koncie 203 będą wyodrębnione wg następujących kryteriów analitycznych:

203 — Sprzedaż hurtowa towarów:

- 1) — w hurtowniach,
- 2) — w punktach skupu,
- 3) — w składach sezonowych,
- 4) — w składnicach i biurach zbytu (sprzedaży),
- 5) — własnej produkcji w zakładach żywienia zbiorowego,
- 6) — własnej produkcji w zakładach wytwórczych,
- 7) — własnej produkcji w zakładach rolnych.

204 — Sprzedaż usług.

Na koncie 204 księguje się sprzedaż usług, których koszty księgowane są na kontach 151 „Produkcja podstawowa“, 153 „Produkcja pomocnicza“ lub na kontach kosztów handlowych.

Natomiast koszt własny sprzedanych usług będzie księgowany w ciężar konta 204 tylko dla usług świadczonych przez wydziały produkcyjne.

Koszt własny usług wydziałów handlowych (komis, tranzyt organizowany) nie podlega wyodrębnieniu z ogólnej masy kosztów handlowych i co do tych usług konto 204 będzie rejestrowało tylko wpływy.

Uznanie konta 204 następuje w korespondencji z kontami środków pieniężnych lub rozrachunków za wartość sprzedanych usług w cenie sprzedażnej.

Obciążenie konta 204 następuje za koszt własny sprzedanych usług w korespondencji z kontem 151 lub 153 a w przypadku księgowania bieżącego — wg kosztu planowanego w korespondencji z kontem 165.

209 — Przerzuty.

Konto 209 przeznaczone jest do księgowania wszelkich obrotów dokonywanych w ramach tego samego rodzaju działalności lub tego samego szczebla. Konto to uznaje się za dokonane przerzuty w korespondencji

z odpowiednimi kontami rozrachunków, obciąża się zaś w korespondencji z odpowiednimi kontami zapasów w cenach zakupu lub kontami 151, 153 bądź 165 za koszt własny usług.

W ten sposób konto 209 jest kontem bezwynkowym. Prowizje od przerzutów księguje się na koncie 213 „Prowizje zewnętrzne“ w przypadku przerzutów zewnętrznych bądź na koncie 212 „Prowizje wewnętrzne“ przy przerzutach między jednostkami wchodzącymi w skład tej samej jednostki statutowej.

Rozdział XVII — Straty i zyski.

W obrębie rozdziału XVII występują konta:

- 211 — Narzuty na pokrycie kosztów wydzielonego zarządu,
 - 212 — Prowizje wewnętrzne,
 - 213 — Prowizje zewnętrzne,
 - 214 — Straty i zyski.
- 211 — Narzuty na pokrycie kosztów wydzielonego zarządu.

Konto to prowadzą zarówno jednostki administracyjne utrzymywane ze zryczałtowanego narzutu na placówki operatywne jak i placówki operatywne placące ten narzut.

W jednostkach administracyjnych na koncie 211, na stronie Ma, księguje się narzut należny od jednostek operacyjnych, obciążając równocześnie konto 092 „Rozrachunki bieżące“.

W placówkach operacyjnych na koncie 211 po stronie Wn księguje się narzut należny jednostce administracyjnej uznając równocześnie konto 092 „Rozrachunki bieżące“.

Saldo konta 211 zarówno w jednostkach administracyjnych jak i w placówkach operacyjnych przenosi się w końcu roku na konto 214 „Straty i zyski“.

212 — Prowizje wewnętrzne.

Na koncie 212 po stronie Wn odbiorca księguje w korespondencji z kontem 065 lub 066 prowizję płaconą dostawcy przy przerzutach wewnętrznych.

Po stronie Ma konta 212 prowizję otrzymaną przy przerzutach wewnętrznych księguje dostawca w korespondencji z kontami 061 lub 062.

Saldo konta 212 przenosi się w końcu roku na konto 214 „Straty i zyski“.

213 — Prowizje zewnętrzne.

Na koncie 213 po stronie Winien odbiorca księguje w korespondencji z kontem 065 prowizję płaconą dostawcy przy przerzutach zewnętrznych (tzn. między jednostkami nie należącymi do tego samego przedsiębiorstwa).

Po stronie Ma konta 213 księguje dostawca prowizję otrzymaną przy przerzutach zewnętrznych w korespondencji z kontem 061.

Saldo konta 213 przenosi się w końcu roku na konto 214 „Straty i zyski“.

214 — Straty i zyski.

Na koncie 214 księguje się w ciągu roku sprawozdawczego:

- 1) zyski (straty) z lat ubiegłych ujawnione w roku bieżącym,
- 2) podatek obrotowy od operacji z lat ubiegłych,

- 3) przedawnione należności i zobowiązania (spisywane za zgodą jednostki nadrzędnej),
- 4) inne należności i zobowiązania (spisywane za zgodą jednostki nadrzędnej),
- 5) wpływy z należności spisanych jako nieściągalne,
- 6) straty spowodowane przez siłę wyższą (wartość zniszczonych materiałów, towarów i wyrobów, koszt zapobiegania klęskom żywiołowym, koszt usuwania skutków działania siły wyższej itp.) po potrąceniu premii asekuracyjnej,
- 7) straty poniesione na doświadczeniach i próbach przeprowadzonych na zlecenie władz, pod warunkiem, że te doświadczenia i próby nie były związane z produkcją bieżącego okresu bądź że nie były sfinansowane ze środków specjalnie na to przeznaczonych.
- 8) nakłady na uruchomienie nowej produkcji, o ile została ona zaniechana,
- 9) straty z tytułu anulowanych zleceń,
- 10) straty spowodowane przestojami,
- 11) koszt utrzymania nieczynnych zakładów lub wydziałów,
- 12) wpływy z dzierżawy nieruchomości bądź ruchomości,
- 13) różnicę pomiędzy kwotą wpłaconą za zawiniony ubytek lub manko a jego wartością w cenie zakupu (patrz komentarz do konta 077),
- 14) kary i grzywny za naruszenie przepisów administracyjnych oraz za niedotrzymanie warunków umów (za nieterminowość dostaw, za złą jakość towaru, za złe opakowanie i znakowanie, za nieterminowe regulowanie faktur itp.),
- 15) superaty materiałów, towarów, gotówki itp.,
- 16) drobne różnice spowodowane zaokrągleniem księgowanych kwot.

Straty i zyski księgowane w ciągu roku sprawozdawczego na koncie 214 grupuje się w analityce następująco:

- 1) przedawnione należności,
- 2) należności spisane na mocy wyroku sądowego lub arbitrażu (spisane za zgodą władz nadrzędnych),
- 3) inne należności nieściągalne,
- 4) przedawnione zobowiązania,
- 5) kary i grzywny zapłacone,
- 6) kary i grzywny otrzymane,
- 7) inne straty,
- 8) inne zyski.

W końcu roku przenosi się na konto 214:

- 1) z konta 211 — narzut na pokrycie kosztów wydzielonego zarządu,
- 2) z konta 212 — prowizje policzone przy przerzutach wewnętrznych,
- 3) z konta 213 — prowizje policzone przy przerzutach zewnętrznych i inne,
- 4) z konta 167 — wynik na gospodarce działów pomocniczych,
- 5) z kont 193, 194, 195, 196, 197, 198 i 199 — koszty handlowe.
- 6) z kont 201, 202, 203, 204 zysk (stratę) brutto na sprzedaży towarów, wyrobów i usług.

Ostateczne saldo konta 214 wykazywane jest w bilansie, a po jego zatwierdzeniu i dokonaniu podziału zysku (pokryciu straty) podlega przeksięgowaniu w księgach nowego roku na konto 031 „Fundusz statutowy“.